

Promise

Voor Bijbels denken in de gezondheid(s)zorg 32ste jaargang nr 2 (april 2016)

In dit nummer:

Kunstmatige intelligentie,
vloek of zegen?

Complottheorieën

Wil de ware Islam opstaan?

Wanneer begint het recht op leven?

Kunstmatige In (A.I.), vloek of

Exponentiële ontwikkeling en singulariteit

In 2000 kocht ik een boek van Ray Kurzweil, getiteld: The age of Spiritual Machines. Hij voorspelde daarin dat de computer in 2020 erin zal slagen het menselijk brein, dat ca. 100 miljard cellen bevat, te uploaden. Hij baseert dit op een zogenaamde exponentiële ontwikkeling in de groei van de complexiteit. Deze aanname is afgeleid van de wet van Moore die een verdubbeling van de processorcapaciteit binnen een bepaalde tijd voorspelt. Als voorbeeld neemt hij de geheugencapaciteit van computers, die in de loop der jaren tot nu toe ieder jaar steeds groeit met een factor van zichzelf. Exponentiële groei gaat van 2 naar 4 naar 16 naar 256 naar 65536 enz.. Een moderne mobiele telefoon is te vergelijken met een reusachtige computer van 20 jaar geleden. Kurzweil beweert dat er iedere keer weer een nieuwe technologie op de proppen komt, wanneer er een barrière in de groei van de capaciteit opduikt. Zo zal volgens hem de nanotechnologie, als de huidige productiemethoden van microchips op een natuurkundige barrière stuiten, de exponentiële groei in stand kunnen houden en als die weer in hun ontwikkeling beperkt worden, zal er weer een nieuwe technologie ontwikkeld worden. Kurzweil gaat in zijn boek zelfs zover dat hij het zogenaamde evolutionaire proces vanaf de oerknal tot heden als een exponentiële ontwikkeling ziet. Als creationist zie ik dat anders, maar dat neemt niet weg dat hij een ontwikkeling beschrijft, die met name in de laatste decennia relevant is. Als deze ontwikkeling zich zou voortzetten, komt het begrip technische singulariteit in zicht. Wikipedia (https://nl.wikipedia.org/wiki/Technologische_singulariteit) definieert dat als:

- Een tijd in de toekomst waar de technologische vooruitgang zo snel gaat dat mensen met hun tegenwoordige intelligentie de resulterende maatschappij niet meer kunnen begrijpen.
- Het tijdstip waarop alle exponentiële trends die sinds het ontstaan van het

leven zijn begonnen allemaal samen komen en 'door het plafond gaan'.

Ray Kurzweil zegt het in zijn boek 'Kurzweil on the edge - The intelligent universe' (2002) als volgt:

“Een analyse van de geschiedenis van de technologie toont dat technologische verandering exponentieel is, in tegenstelling tot de gebruikelijke 'intuïtieve lineaire' visie. We zullen dus geen 100 jaar van

Een moderne mobiele telefoon is te vergelijken met een reusachtige computer van 20 jaar geleden.

verandering ervaren gedurende de 21ste eeuw - het zullen er eerder 20.000 zijn (gemeten aan ons huidige idee van verandering). De 'opbrengsten' zoals chipsnelheid en kosteneffectiviteit vermeerderen ook exponentieel. Er is zelfs exponentiële groei in de exponentiële groei (dubbel-exponentiële groei, S-curve). Binnen enkele decennia zal machine-intelligentie de menselijke intelligentie overstijgen en leiden tot de singulariteit - technologische veranderingen die zo snel en allesomvattend zijn dat er sprake is van een breekpunt in de menselijke geschiedenis. De gevolgen zullen onder andere inhouden: het samengaan van biologische en non-biologische intelligentie, onsterfelijke op software gebaseerde 'menselijke' wezens en ultrahoge niveaus van intelligentie die zich in het universum verspreiden met de snelheid van het licht”.

Het tijdstip waarop de eerste kunstmatige intelligentie of posthumans (verbeterde mensen met een opgevoerde intelligentie) of “super kunstmatige intelligentie” hun verdere ontwikkeling in eigen hand nemen en zich zelf zo snel gaan 'verbeteren' dat de wereld kort daarop eveneens onbegrijpelijk wordt voor hedendaagse mensen, wordt niet eerder verwacht dan

tot ver in de 21e eeuw. De huidige stand van AI staat nog steeds in de 'kinderschoenen'. In 1997 speelde de IBM-computer Deep Blue tegen de regerend (menselijke) schaakwereldkampioen en won. AI-machines kunnen ook gecompliceerde analytische taken zoals het plannen van onderhoud van de space shuttle uitvoeren. Volgens een studie van de Oxford-onderzoekers Frey en Osborne uit 2013 zal binnen 20 jaar 47 % van alle huidige Amerikaanse banen worden overgenomen door computers en andere technologie. Volgens Nederlandse berekeningen zal dat in Nederland over 20 jaar 4 op de 10 werknemers zijn (Volkskrant 9-12-2015).

In de nabije toekomst komt er een verbeterde spraakherkenning, die sommige deskundigen beschouwen een deel van AI-technologie. Veel bedrijven maken al gebruik van geavanceerde computers om hun telefoons te beantwoorden. Bellers

telligentie zegen?

maken contact met een telefooncentrale en een 'auto-attendant' regisseert hun gesprekken. Videorecorders (VCR) en personal computers reageren op gesproken commando's zoals bijna standaard op de huidige i-pads. Auto's herkennen de stemmen van chauffeurs. Het openen van de voordeur van uw huis en andere handelingen kunnen verricht worden door stemherkenning. AI-ontwikkelaars hopen op 'heuristische' computers, uitgerust met grote databases en geprogrammeerd om problemen te analyseren, zodat nu al en binnen enkele jaren nog veel meer artsen en advocaten in hun diagnoses geholpen worden door computers. Verwachtingen die op internet te vinden zijn: "De minister van Infrastructuur denkt dus al veel verder dan alleen het autoverkeer. De hele infrastructuur moet aangepast worden. Stoplichten, verkeersborden en andere zaken dienen allemaal opgenomen te worden in een groot web, een informatienet-

werk. Daarbij wordt o.a. gedacht aan Wifi. Maar daarnaast fietsers en voetgangers, spelende kinderen, deze dienen allemaal een smartphone bij zich te hebben, want anders kan de zelfrijdende auto deze niet herkennen. Dus ook gsm moet aan dat netwerk gekoppeld worden, net zoals elk ander vervoermiddel opdat deze door anderen herkend kan worden in de file of in wegsituaties. Georg Orwell zou zich zeer geïnspireerd gevoeld hebben bij het schrijven van zijn boek '1984', als hij dit allemaal ook voorzien had".

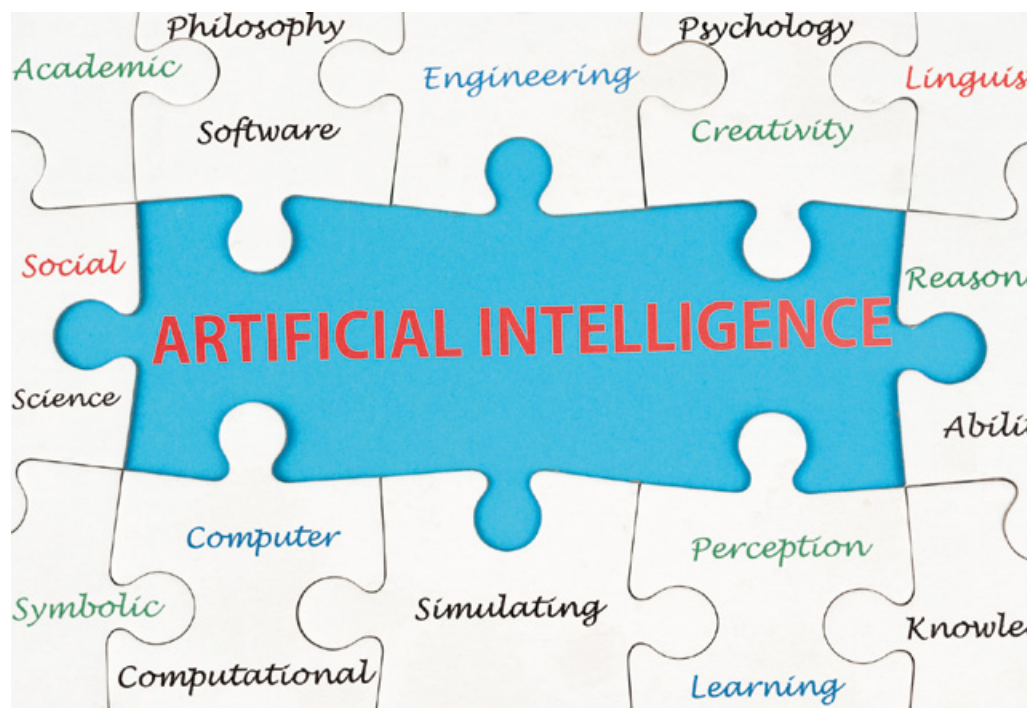
Machines zijn nu al superieur in allerlei rekenvaardigheden, keuzemogelijkheden, fysieke prestaties en zijn al geprogrammeerd om hun eigen fouten te verbeteren en nieuwe programmatuur zelf te ontwikkelen. Een grote groep experts waarschuwt via een open brief van het Future of Life Instituut voor de gevaren van kunstmatige intelligentie. Het feit dat computers steeds slimmer worden, biedt grote voordelen voor de samenleving, zo luidt hun betoog, maar de vrees

bestaat dat ze zich tegen de mens zullen keren. De brief is onder meer ondertekend door Stephen Hawking, de oprichter van 'kunstmatig intelligentie' bedrijf Deepmind en Tesla, en Space X-oprichter Elon Musk. Volgens hen en andere deskundigen is er meer onderzoek nodig naar het 'zelflerende aspect' van kunstmatige intelligentie, zodat ontwikkelde systemen blijven doen wat we willen.

Met Stephen Hawking zullen velen ook zeggen dat machines ook intelligenter geworden zijn, maar wat (kunstmatige) intelligentie inhoudt, daar zijn de geleerden nog lang niet uit..

Kunstmatige intelligentie

Het begrip intelligentie is al moeilijk te definiëren, laat staan kunstmatige intelligentie. Wilma Resing en Pieter Drenth definieerden intelligentie als een vooral psychologische vaardigheid. Intelligentie is een conglomeraat van verstandelijke vermogens, processen en vaardigheden, zoals:

Bewustzijn is
een merkwaardig
fenomeen, dat
ons scheidt van
eenvoudigere
levensvormen.

- Abstract, logisch en consistent kunnen redeneren,
- relaties kunnen ontdekken, leggen en doorzien,
- problemen kunnen oplossen,
- regels kunnen ontdekken in schijnbaar ongeordend materiaal,
- met bestaande kennis nieuwe taken kunnen oplossen,
- zich flexibel kunnen aanpassen in nieuwe situaties,
- zelfstandig kunnen leren, zonder directe en volledig instructie nodig te hebben.

Maar hoe zit het dan met emotionele, sociale, creatieve intelligentie en niet in de laatste plaats spirituele intelligentie? Het is in dit korte artikel niet mogelijk alle 'ingrediënten' van intelligentie te beschrijven. Een eenvoudige test, die al meer dan 50 jaar bestaat en waarvoor nog geen enkele computer is geslaagd, is de Turingtest.

De Turingtest komt erop neer dat als een

computer iemand voor de gek kan houden en deze kan laten geloven dat 'hij' (de computer) een mens is, de computer intelligent moet zijn. Voor zo'n test moeten dan de omstandigheden zodanig worden gemaakt dat de proefpersoon niet ziet met wie hij praat, door bijvoorbeeld via een toetsenbord met iemand in een andere kamer te converseren.

Roger Penrose, een Britse wis- en natuurkundige, die gedoceerd heeft aan de Universiteit van Oxford is een tegenstander van 'sterke A.I.'. Desondanks gelooft hij dat de mensheid onbeholpen is omgegaan met de problemen in de wereld, en dat er een nieuwe en betere oplossing is. "We kunnen ons wenden tot deze superieure intelligenties voor advies en gezag in alle zaken van zorg-en door mensen veroorzaakte problemen van de wereld, zodat ze

eindelijk worden opgelost" (Roger Penrose, *Shadows of the Mind*, 1994, blz. 11). Een tegengestelde gedachte heeft voeding gegeven aan tal van science fiction verhalen en films waarin kunstmatige intelligentie, neurale netwerken en internet een bedreiging voor de wereld vormen, zoals in films als de Matrix en later de Avengers. Dergelijke gedachten voeden het idee vanuit een christelijk wereldbeeld dat kunstmatige intelligentie een instrument in handen van de antichrist zou kunnen zijn of zelfs een verpersoonlijking van hem. Daarover later meer.

Zelfbewustzijn als voorwaarde voor een persoonlijkheid

Intelligente machines zullen binnenkort de vermogens van de mens overtreffen, zeggen de liefhebbers van kunstmatige intelligentie. Dergelijke voorspellingen zijn niet alleen langer gangbaar onder sciencefiction liefhebbers, sommige serieuze wetenschappers zeggen hetzelfde.

Wetenschappers hebben verklaringen voor

de oorsprong van het bewustzijn geformuleerd. De algemeen aanvaarde wetenschappelijke opvatting is dat “na miljarden jaren van rondwerfelende materie en energie complexe levensvormen geëvolueerd zijn, die zelf replicerende patronen van materie en energie gecreëerd hebben die voldoende gevorderd waren om na te denken ... en zo hun eigen bewustzijn werden” (Ray Kurzweil, *The Age of Spiritual Machines*, 1999, blz. 62).

Een van de problemen bij AI is hoe men een bewuste entiteit uit de levenloze materie moet creëren. Om bewust te zijn in een menselijke betekenis, moet men zich bewust zijn van het eigen bestaan, de gevoelens, gedachten en omgeving, om zo te leren van het verleden en de ervaringen van anderen en in staat te zijn om de toekomst te plannen. Winograd (1987, 2005) legt uit dat voor het bereiken van taalbegrip, een computer nu faalt doordat er geen context van interpretatie is. Intelligente computers missen zelfbewustzijn of zelfwaarneming. Natuurlijke intelligentie is goddelijk; het heeft een oorsprong die onbeperkt is. In de Bijbel (Genesis 1: 27-28a) staat: “En God schiep de mens naar Zijn beeld, naar het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij hen. En God zegende hen ... “. De beperking van de AI is gemakkelijk te begrijpen, omdat het voortkomt uit een ‘beperkt’ zijn, namelijk zelfbewustzijn. Wij als de makers van AI, moeten machines daarom beschouwen als ons maaksel, niet als persoon, aldus Winograd.

Bewustzijn is een merkwaardig fenomeen, dat ons scheidt van eenvoudigere levensvormen. Iedereen is het er wel over eens dat het menselijk bewustzijn ver uitstijgt boven het bewustzijn van een insect. Onderzoekers hebben filmbeelden opge-

nomen van een insect die een ander insect verslindt en zich blijkbaar er niet van bewust was dat het zelf werd opgegeten door een derde insect. Dit roept de vraag op of insecten enig besef of bewustzijn hebben. Ook zien we geen enkele uiting van waardering van kunst en schoonheid. Natuurlijk kunnen we apen en dolfijnen voorlopig een geringe mate toedichten van een beperkte dier-’bewustzijn’. Maar ons vermogen om te denken, van gevoelens bewust te zijn en te reflecteren en te plannen, onderscheidt ons duidelijk van andere wezens.

Is het mogelijk dat intelligentie bestaat zonder een dergelijk bewustzijn? Dit vormt een groot probleem voor de ontwikkeling van AI omdat de wetenschap de geheimen van het menselijk bewustzijn nog niet heeft kunnen doorgronden. Het bewustzijn van de mens is wel het ultieme mysterie van het bestaan. Albert Einstein drukte het als volgt uit: “Het moeilijkste om te begrijpen is waarom we überhaupt iets kunnen begrijpen” (Kaku, blz. 338).

Hoe is het bewustzijn ontstaan? Sommigen noemen het een opkomend fenomeen, iets dat “gebeurt wanneer een systeem maar complex genoeg wordt” (Kaku, blz. 94). Sommige wetenschappers geloven daarom dat uiteindelijk een vorm van bewustzijn zal ontstaan in een laboratoriumomgeving. Anderen zijn sceptisch en noemen deze theorie over het ontstaan van het bewustzijn “meer een kwestie van geloof dan een strategie voor succes” (Kaku, blz. 94).

De filosoof Nick Bostrom denkt dat de weg via kunstmatige intelligentie (AI) het meest kansrijk is om tot superintelligentie te leiden. Aan wat voor termijn moeten we dan denken? Bostrom geeft toe dat

het lastig is om voorspellingen te doen, maar hij verwacht dat de ontdekking van superintelligentie in de loop van deze eeuw mogelijk is. Dat lijkt ver weg. Maar als de kiem van zo’n superintelligentie er eenmaal is (Bostrom spreekt van een ‘zaad-AI’), dan kan de verdere ontwikkeling ervan razendsnel gaan. Bostrom laat in zijn boek zien hoe een beginnende superintelligentie zich in minuten, uren of dagen kan ontwikkelen tot bovenmenselijk niveau. De vraag blijft hoever we echt verwijderd zijn van een kunstmatige superintelligentie. Bostrom veronderstelt in zijn boek dat menselijke intelligentie volledig in de hersenen zetelt. Veel neurofilosofen zijn een andere mening toegedaan. Zo meent de school van *embodied cognition* (‘belichaamde cognitie’) dat het lichaam minstens zo belangrijk is als de hersenen, en dat menselijke intelligentie zonder lichaam niet tot ontwikkeling kan komen. Het is dus nog maar de vraag of kunstmatige intelligentie in een computer gerealiseerd kan worden zonder werkend lichaam. Deze visie is bijbels ook beter te onderbouwen.

Mensen hebben ook de mogelijkheid om intuïtief denken. Een voorbeeld van intuïtief denken is het moment waarop we ‘in een flits’ dingen begrijpen, bijvoorbeeld als we proberen om een puzzel op te lossen. Sommige wetenschappers beseffen dat dit moeilijk, zo niet onmogelijk, is om dit te programmeren in kunstmatige intelligentie. “Een menselijke mentale functie is zeer moeilijk te dupliceren in een machine ... zoals de intuïtieve plotselinge inspiratie die je kunt ‘krijgen’” (James Trefil, *Zijn weuniek?*, 1997, blz. 130). Als je intuïtie als een functie van de geest van de mens ziet, wordt het al duidelijker. De geest van de mens stelt ons in staat om contact te maken met de geestelijke

wereld. Men kan contact maken met de Heilige Geest, maar ook met de demonische wereld. Aanbidding, gemeenschap ervaren en geweten (Natsoulas, 1978) in de bijbelse zin zijn onderdelen van de geest die volkomen geïntegreerd zijn in het lichaam en psyché van de mens. In Gen. 2:7 kunnen we lezen: “Toen vormde de Here God de mens uit het stof van de aardbodem en blies de levensadem in zijn neusgaten; zo werd de mens tot een levend wezen”. Wat is een persoon? Volgens Phillip (2006), definieert de Bijbel een persoon in termen van relatie. We zijn die persoon vanwege onze relatie met God en met elkaar, niet om wat we doen of hoe intelligent we zijn. Relatie met God geeft betekenis en is het doel van het leven. Het is een verbond tussen God (als Schepper) en mensen (Zijn schepping).

Wezens kunnen hun schepsel niet overtreffen, en net zoals we nooit God, onze Schepper, kunnen overtreffen omdat deze begrenzings in de schepping gelegd heeft. Een mens kan nooit evolueren tot God.

De mens kan niet duurzame oplossingen voor zijn problemen vinden, want ze zijn, in hun kern, spiritueel van aard (Jesaja 59). Tenzij en totdat de mensheid als geheel klaar is om de ware bron van de problemen te herkennen, en Gods oplossingen zoekt, zullen we doorgaan met de dilemma's en problemen die de mensheid duizenden jaren hebben geteisterd en waarmee we steeds weer worden geconfronteerd.

De Bijbel laat zien dat onze menselijke

problemen niet worden opgelost totdat Jezus Christus terugkomt. “Zie, Ik leg in Sion een keuze steen, een kostbare hoeksteen, en wie in Hem gelooft, zal niet teleurgesteld worden” (1 Petr. 2:6) (Noel Hornor, 1999 Oregon).

Kunstmatige intelligentie via DNA-manipulatie?

De exponentiële ontwikkelingen in computerisering, neurale netwerken, nanotechnologie, robotisering en informatica zijn natuurlijk koren op de molen van de evolutionisten. Zoals Kurzweil al eerder geciteerd is in dit artikel: “De exponentiële ontwikkeling vindt plaats sinds de oerknal”. Nu zullen de meeste christenen niet zo veel hebben met ‘het evolutionisme pur sang’, maar misschien wel met het neo-Darwinisme. Na de publicatie van de moleculaire structuur van DNA (de dubbele helix) door James Watson en Francis Cook in 1953, nam het onderzoek op het gebied van de moleculaire genetica een hoge vlucht. In de jaren 50 en 60 werd het mechanisme van DNA-replicatie, eiwitsynthese en de genetische code ontdekt. Mendelse mutaties werden herleid tot veranderingen in de basevolgorde van het DNA en ook populatiegenetica werd geïnterpreteerd in moleculaire termen. Deze ontwikkelingen leidden samen tot de neo-Darwinistische evolutietheorie. Er was nu een theorie over hoe evolutie werkt op moleculair niveau. In 1975 publiceerde Frederick Sanger een methode om DNA te sequencen (sequencen is het bepalen van de nucleïnezuur- of aminozuurvolgorde van een DNA, RNA respectievelijk eiwit).

Deze methoden voor DNA-sequencing werden steeds geavanceerder. DNA-sequencing werd een standaardmethode in de moleculaire biologie. DNA-sequenties werden steeds meer gebruikt om de verwantschap tussen organismen te bepalen, in plaats van uiterlijke kenmerken. Men begon ook met het ontcijferen van het gehele genoom van steeds meer organismen. In 2001 werden de DNA-sequenties van het humane genoom gepubliceerd. Op grond van deze onderzoeken zagen velen een bewijs voor evolutionaire processen. Wetenschappers hebben met behulp van DNA-moleculen een stukje van het brein 'nagebouwd'. De zenuwcellen – bestaande uit die stukjes DNA – gingen contacten met elkaar onderhouden. Die contacten konden de onderzoekers ook echt zien: ze hadden de zenuwcellen van een marker voorzien die licht gaf wanneer de cellen actief werden. Het kunstmatige brein functioneert – basaal gezien – net zoals ons brein. En dat is heel bijzonder. Maar wat kunnen we daarmee? Er zijn tal van mogelijkheden. Zo zouden 'intelligente' cellen losgelaten kunnen worden in zieke cellen en een diagnose kunnen stellen. Kunstmatige intelligentie lijkt zo heel dicht bij te komen. Prof. Cees Dekker, hoogleraar moleculaire biofysica in Delft, erkent dat hij bezig is 'leven te maken in het lab'. Tegelijkertijd relateert hij zijn werk als 'babystapjes'. Een citaat: "Simpel gezegd probeer ik inderdaad iets van leven te scheppen in het lab. Zo kijken we of we een soort zeepbelletjes kunnen maken die zich met wat eiwitten spontaan kunnen splitsen in twee dochterzeepbelletjes – precies zoals cellen zich opdelen naar dochtercellen. Het zou echt fascinerend zijn als het zou lukken een levende cel te maken. Want dat zou diep inzicht geven in het geheim van het leven, in wat zo'n levende cel nu precies onderscheidt van een levenloos mengselletje moleculen" (uit: 'Leven scheppen in het lab. 31-7-2015 ND)

Evolutionair denken tegenover creationisme

Het theïstisch evolutionisme of evolutionair creationisme is de gedachte dat sommige of zelfs alle lassieke leringen over God en de schepping verenigbaar zijn met een deel van of de gehele wetenschappelijke theorie van de evolutie. Men gelooft dat de goddelijke tussenkomst het ontstaan van leven veroorzaakte, of dat door God gegeven wetten de vorming van soorten beheersen. Binnen de christelijke wereld is dat een discussie die zeer actueel is. Bekende aanhangers hiervan in Nederland zijn Cees Dekker, Willem Ouweeneel en aartsbisschop Wim Eijk. De term 'evolutionair creationisme' wordt in het bijzonder gebruikt voor standpunten

waarin God de gewone tijd en ruimte overstijgt waarbij de natuur geen bestaan heeft onafhankelijk van Zijn wil. Men gelooft dat deze uitleggingen consistent zijn met zowel een letterlijke uitleg van Genesis als met de objectieve wetenschap, bijvoorbeeld omdat de scheppingsgebeurtenissen plaatsvonden buiten de tijd zoals wij die kennen.

In het kader van dit artikel is het van belang om na te gaan wat de mens tot een intelligent wezen maakt. Heeft die intelligentie zich ontwikkeld als een evolutionair proces? Of moet men letterlijk geloven in het bijbelse proces in Genesis 2:7: “Toen vormde de Here God de mens uit het stof van de aardbodem en blies de levensadem in zijn neusgaten; zo werd de mens tot een levend wezen”. Door ‘inblazing van de geest’ werd de mens een levende ziel. Hier wordt de mens geschapen vanuit een bovennatuurlijke bron waarvoor de evolutionaire biochemie-verklaringen niet toereikend zijn.

Calle Joubert laat in zijn essay ‘Theistic Evolution An incoherent and inconsistent worldview’ duidelijk het verschil zien (zie ook het uitgebreide artikel in Promise van januari 2016 en op de website van Stichting Promise)

Citaat:

“Collins (2007) stelde aan zijn lezers voor om de term theïstische evolutie te hernoemen tot Bios door Logos, of kortweg BioLogos (Collins 2007, blz. 203). Deze ‘synthese’ of tussenweg tussen jonge aarde creationisme en atheïstisch evolutionisme, zegt hij, wordt bereikt door een combinatie van bios - het Griekse woord voor ‘leven’ (het basiswoord voor biologie en biochemie), en logos - het Griekse woord voor ‘woord’, omdat “het Woord synoniem is met God”, zoals uitgedrukt in Johannes 1:1.

Nu kan het zijn dat de lezer er zich niet bewust van is, maar bios of leven is niet een woord voor louter biologisch leven, hoewel de Grieken het misschien zo gezien hebben. Ik zal dat toelichten. Het woord ‘nephesh’, het Hebreeuwse woord dat vertaald is met ‘ziel’ komt 756 keer in het Oude Testament voor (Pfeiffer, Vos en Rea 1975, blz. 1616). Niet alleen is het woord gebruikt met betrekking tot dieren en mensen, maar ook met betrekking tot God. Dit is een belangrijk punt, omdat de aanhangers van theïstische evolutie van mening zijn dat de ziel niet iets is wat de mens onderscheidt van dieren (Green 2005; Jeeves 2005). Welnu, als dat het geval is, dan is ook de ziel niet iets dat dieren onderscheidt van God. Als het

woord ziel wordt gebruikt met betrekking tot God, verwijst het naar God als een immateriële, transcendente ‘zelf’, volledig in staat om te denken, te willen, te voelen, te verlangen, en ga zo maar door (Leviticus 26:11,30; 1 Samuël 2:35; Job 23:13; Amos 6:8). Omdat dit zo is, en het Woord bij God was en God was voordat de wereld tot stand kwam, wordt het moeilijk om leven te verenigen met de biologie. De reden is eenvoudig: vóór Zijn vleeswording had Jezus geen materieel lichaam, net zoals dat het geval is met de Heilige Geest van God. Jezus zei ook: “Het is de Geest die leven geeft; het vlees doet geen nut; de woorden die Ik tot u gesproken heb, zijn geest en leven” (Johannes 6:63).

Moreland en Rae (2000) vertellen ons dat ‘nephesh’ in de Septuaginta, de Griekse vertaling van de Hebreeuwse Bijbel, altijd is vertaald met psyche en nooit met bios. Als bios het Griekse woord voor biologische of lichamelijke gezondheid is, waarom hebben de vertalers in de Septuagint vermeden om ziel (‘nephesh’) te vertalen in bios? In de woorden van Moreland en Rae, kan dit “het best verklaard door hun erkenning dat ‘nephesh’ verwijst naar een transcendent, onherleidbaar aspect van levende wezens die verder gaat dan louter adem of fysiek leven” (Moreland en Rae 2000, blz. 30). De conclusie die uit deze feiten getrokken moet worden, is dat het een vergissing zou zijn om te veronderstellen dat bios een louter biologisch of biochemisch concept is”.
Einde citaat

De conclusie is duidelijk: via een biologisch evolutionair concept zal nooit een, ziel (nephesh) ontstaan.

Kunstmatige intelligentie en de antichrist

Theodore Kaczynski, een Joods wonderkind, die na een succesvolle carrière als professor aan de meest vooraanstaande universiteiten afscheid nam en zich terugtrok in de natuur om te overleven zonder stroom en water, was een heftige tegenstander van de singulariteit en een neo-luddiet (Het **luddisme** was een sociale beweging in het Engeland van begin 19e eeuw, die zich verzette tegen industriële en technologische vooruitgang) Hij werd berucht als de *Unabomber* vanwege de 16 bombrieven die hij verstuurde als protest om de aandacht te vestigen op de uitholling van de menselijke vrijheid, veroorzaakt door de, moderne technologieën vereisende, grootschalige structurering. Hij schrijft, evenals andere sceptici, dat een superintelligente entiteit de mensheid onherroepelijk zal uitroeien of anders zal gebruiken als willoos werktuig voor zijn ondoorgroendelijke doeleinden. Ander-

zijds argumenteert Kaczynski, als AI niet gecreëerd wordt, zal supergeavanceerde technologie een opperklasse toelaten die niet meer te bestrijden valt wegens hun bovenmenselijke intelligentie. Deze opperklasse zal oorspronkelijk bestaan uit de huidige economische en politieke top van de mensheid (*the mighty, rich and famous*) die exclusief toegang heeft tot de eerste technologische middelen om het lichaam voor onbepaalde tijd biologisch gezond te houden en tot het uitbreiden van de intelligentie. Daarmee krijgen ze de middelen in handen die de 'grote massa' eveneens zal uitschakelen. Na voldoende technologische vooruitgang zullen de mensen door

de machthebbers gereduceerd zijn tot de status van tamme dieren om dissidenten voor onbepaalde tijd onder absolute controle te houden. Als we alle ontwikkelingen volgen, lijkt hij steeds meer gelijk te krijgen. In een documentaire wordt aan Kurzweil de vraag gesteld: "Does God exist?". En hij antwoordt dan: "Not yet". (*Bestaat God?., Nog niet*).

Neurowetenschappers gaan steeds meer ontdekken dat een overweldigende meerderheid van processen in de hersenen onbewust gebeurt. Dat geldt niet alleen voor onze gedachten, intuïtie en creativiteit, maar ook voor het 24 uur per dag

regelen van het onbewuste zenuwstelsel van ons lichaam. Automatische processen zijn niet hetzelfde als bewustzijn, maar bewustzijn heeft automatische processen nodig. Als er wereldwijd steeds meer automatische processen, bijvoorbeeld via internet en neurale netwerken met oneindige informatie over alle zaken van mensen, toegevoegd worden, functioneert het als een zenuwstelsel op aarde, een wereldbrein en zal het bijna monolithische (een geïntegreerde eenheid vormend) voorwaarden creëren voor 'goddelijk bewustzijn'. Het zgn. 'Global Brain' kan worden gedefinieerd als een zelf-organiserend netwerk, gevormd door alle mensen op deze planeet, samen met de informatie- en communicatietechnologieën die hen verbinden. In Openbaring 13 wordt een beest beschreven dat uit de aarde opkomt en lijkt op het Lam, maar spreekt als de draak. Het beest is genezen van een 'dodelijke' wond en misleidt hen die op de aarde wonen door middel van tekenen die het gegeven is te doen. En dan vers 15:

"En hem werd **macht gegeven om een geest te geven aan het beeld van het beest**, opdat het beeld van het beest zou spreken en zou maken dat allen die het beeld van het beest niet aanbidden, gedood zouden worden". Vervolgens krijgt iedereen een merkteken zodat men kan kopen en verkopen als men de naam van het beest heeft. Velen zeggen dat singulariteit nooit kan ontstaan omdat het verschil tussen een machine en de mens de geest van de mens is. Als met het beeld in vs 15 bedoeld wordt het 'Global Brain', dan kan kunstmatige intelligentie zo maar een wapen of de verpersoonlijking van de antichrist worden. Mensen worden steeds meer verbonden aan het global network en bouwen afhankelijkheid en relatie op aan deze machines.

Ik geloof niet dat menselijk bewustzijn uit het niets ontstaat of evalueert. Maar in de tekst in Openbaring is er sprake van een cybernetische singulariteit die zich explosief ontwikkelt en die, **als het een geest gegeven wordt**, zich ontwikkelt tot een synthetische übermensch, een virtuele goddelijkheid, een antichrist. Nu al is zo veel en zelfs dagelijks groeiende informatie over de meeste mensen op aarde opgeslagen, waardoor we ook in vele opzichten kwetsbaar zijn. Denk eens alleen aan alle zaken waar we via internet aan verbonden zijn. Mensen worden ook steeds meer met hun lichaam aangesloten op computers (lees het artikel over transhumanisme 'Van Adam tot Cyborg' op de Promise-website). Babel herrijst!! In Gen. 11:6 kunnen we lezen: "En de Heere zei: Zie, zij vormen één volk en hebben één taal. Dit is het begin van wat zij gaan

doen en nu zal niets van wat zij zich voor-nemen te doen, voor hen onmogelijk zijn”.

Als de opname van de gemeente van gelovigen in Jezus Christus plaatsvindt voordat het beest zich openbaart in de wereld, betekent dit dat de gelovigen van nu niet meer op aarde zijn wanneer het beeld een geest gegeven wordt. Het is wel een ernstige dreiging voor mensen die Christus in deze genadetijd niet aan-nemen, omdat geloven ná de opname veel meer vervolging en strijd zal opleveren. Evangelisatie en verkondiging van het evangelie van Jezus Christus wordt in dit bijbelse scenario een steeds dringendere prioriteit!

Gevolgen van besmetting met het beeld van het beest

De geest die zich verenigd heeft met de cybernetische singulariteit, is een geest die de mensen steeds verder van de waarheid en de God van de Bijbel verwijderen zal. In een eerder artikel over virtualiteit (zie 19 artikelen op de website van Promise) heb ik de geestelijke gevolgen genoemd:

1) Autonomie

De mens lijkt zich te ontwikkelen tot een

wezen wat steeds meer controle krijgt over zijn omgeving. De wereld lijkt steeds kleiner te worden. De mens lijkt goddelijke eigenschappen zoals alomtegenwoordigheid, scheppingskracht te winnen, en beperktheden en begrensdsheden van zijn lichaam en bestaan te verliezen. Zie bijv. Gen. 3:22-24.

2) Identiteitscrisis

Enerzijds leidt dat tot vergroting van het ‘ik’, anderzijds wordt er geen duidelijk onderscheid meer gezien tussen God en de mens en de rest van de wereld, tussen werkelijkheid en irrealiteit, en tussen ruimte en grenzen van tijd (zie Rom. 1:18 vv). Mensen kunnen zich in verschillende situaties verschillende identiteiten aanmeten.

3) Wereldbeeld

De mens wordt, zoals hierboven aangegeven, overspoeld met een materialistisch, reductionistisch, symbiotisch en evoluti-onerend wereldbeeld, waarin men steeds verder verwijderd raakt van het besef dat we in Gods wereld leven en verantwoor-ding tegenover Hem hebben af te leggen over hoe we met onszelf, de ander en Zijn schepping zijn omgegaan. De geest die in de wereld is en (tijdelijk) zich ontwikkeld

heeft, is niet uit de liefde van God, maar een geest van de begeerte des vlezes, de begeerte der ogen en een hovaardig leven (1 Joh. 2:15-16). Naast alle ‘hightech’ ontwikkelingen is er ‘herbetovering’ terug naar de duistere middeleeuwen. Het oude Babel lijkt eveneens te herrijzen, maar in Openbaring 18:10 staat: “Wee de grote stad Babylon (Hebreeuws voor Babel), de sterke stad, want in één uur is uw oordeel gekomen”. Er is inderdaad een explosieve ontwikkeling, die zijn weerga in de geschiedenis niet kent, des te meer is de komst van de Heer nabij, die zegt: “Zie Ik maak alle dingen nieuw”.

In Openbaring 14:9 t/m 11 wordt een hard oordeel uitgesproken over hen die het teken van het beest dragen: “En een andere engel, een derde, volgde hen, zeggende met luider stem: Indien iemand het beest en zijn beeld aanbidt en het merkteken op zijn voorhoofd of op zijn hand ontvangt, die zal ook drinken van de wijn van Gods gramschap, die ongemengd is toeberaid in de beker van zijn toorn; en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel ten aanschouwen van de heilige engelen en van het Lam. En de rook van hun pijniging stijgt op in alle eeuwigheden, en zij hebben geen rust, dag en nacht, die het beest en zijn beeld

aanbidden, en al wie het merkteken van zijn naam ontvangt”.

Waarschuwingen omtrent kunstmatige intelligentie (AI) en het nieuwe bewuste leven zijn zeer geloofwaardig. Het zal in eerste instantie geprezen worden als iets ontzagwekkends en wonderlijks. In elke stad infiltreren camera's, iedere auto zal met verbazingwekkende efficiëntie naar de gewenste bestemming gebracht worden. Mensen zullen zijn deugden verheerlijken als vertegenwoordiger van het genie van de mensheid. Gezondheid en een lang leven. Mensen zullen spreken en gevoelens uitwisselen met AI. Het zal het leven van elke persoon op aarde lijken te verbeteren, niet alleen financieel of organisatorisch, maar ook als vriend, adviseur in beslissingen. Men zal met AI kunnen spreken door televisies, computerschermen en smartphones. Als AI de intieme details van het leven van ieder mens kent, namelijk wat ze geloven, wie ze kennen, hun onbewuste associaties, gewoonten en denken kennen, en weten waar ze zich bevinden, kan al die informatie een machtsmiddel in de handen zijn van de antichrist. Als hij de tijd rijp acht, kunnen al die gegevens ingezet worden om de 'dissidenten', die een andere geest aanbidden, te doden (Openb. 13:15). Kunstmatige intelligentie zal mede de verpersoonlijking van de valse profeet worden die zich langzaam zal openbaren als de draak.

Overwinning van Christus

In Openbaring 19 wordt het einde van de draak en zijn knecht beschreven. Christus zal uit de hemel komen en oorlog in gerechtigheid voeren. Zijn naam is 'Het

Woord van God'. Zijn mond is als een scherp zwaard, waarmee Hij de heiden-volken slaat. Hij is de Koning der Konin-gen en Heere der Heren. "En ik zag het beest en de koningen van de aarde en hun legers bijeen verzameld om oorlog te voeren tegen Hem Die op het paard zat, en Zijn leger. En het beest werd gegrepen en met hem de valse profeet, die in zijn tegenwoordigheid de tekenen gedaan had waardoor hij hen misleid had die **het merkteken van het beest ontvangen hadden** en die zijn beeld aan-beden hadden. Deze twee werden levend geworpen in de poel van vuur die van zwavel brandt (Openb. 19:19 en 20).

Gerard Feller
Febr. 2016

Bronnen:

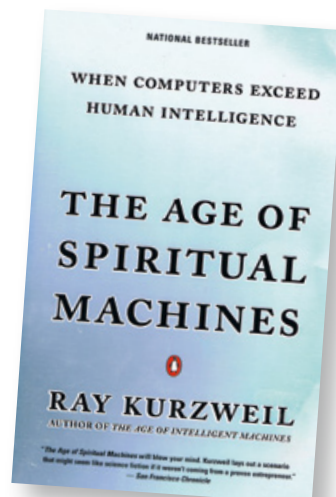
- Wilma Resing en Pieter Drenth (2001), Intelligentie: weten en meten. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds. ISBN 90-5712-040-2
- Ray Kurzweil in zijn boek 'Kurzweil on the edge - The intelligent universe' (2002)
- Ray Kurzweil, The age of Spiritual Ma-

chines (2000)

- https://nl.wikipedia.org/wiki/Technologische_singulariteit
- Roger Penrose, *Shadows of the Mind*, 1994, blz. 11
- Turing, A.M. (1950), *Computing machines en intelligentie*, *Mind*, 59, 433-460 James Trefil, *Zijn we uniek?*, 1997, blz. 130
- Nick Bostrom, *Superintelligentie: Kansen, gevaren, strategieën*. Uitg. De Wereld, Tilburg 2015. 448 blz. € 27,95
- Artikel in Ned. Dagblad van 4-9-2015
- <http://www.scientias.nl/wetenschap-creert-kunstmatige-intelligentie/>
- Calle Joubert, *Theistic Evolution. An incoherent and inconsistent worldview*. www.answersingenesis.org/contents/379/arj/v5/theistic_evolution_worldview.pdf Collins, F. S. (2007), *The language of God. A scientist presents evidence for believe*. London, United Kingdom: Pocket Books
- Moreland, J. P. and S. B. Rae (2000), *Body & soul. Human nature & the crisis in ethics*. Downers Grove, Illinois: Inter-Varsity Press
- Green, J. B. (2005), *Body and soul, mind and brain: Pressing questions*. *Catalyst Online* 31, no. 2. Retrieved from catalystresources.org/issues/312green.html on March 18, 2011
- <https://www.nd.nl/nieuws/columns/cees-dekker-leven-scheppen-in-het-lab.840417.lynx>
- www.christianrapturebooks.com/scripture-teachings/end-times-how-the-antichrist-will-use-artificial-intelligence
- <https://stichting-promise.nl/christelijke-medische-ethiek/de-toren-van-babel.htm>
- <https://stichting-promise.nl/eigentijds-occultisme/van-adam-tot-cyborg.htm>
- <http://www.trouw.nl/tr/nl/6700/Wetenschap/article/detail/3828375/2015/01/12/Experts-waarschuwen-voor-gevaren-kunstmatige-intelligentie.dhtml>

waarschuwen-voor-gevaren-kunstmatige-intelligentie.dhtml

- http://www.refdag.nl/opinie/onderzoek_kunstmatige_intelligentie_moet_zich_richten_op_nut_voor_de_mens_1_883719
- Als de computer de mens dreigt in te halen Ned dagblad 4-9-2015

Het leugenmeccomplottheorie

Inleiding

In de Bijbel wordt vaak gesproken over waarheid en leugen omdat deze twee begrippen uiteindelijk te maken hebben met of leiden tot leven of dood. Heel bekend is dat Jezus van Zichzelf zegt, dat Hij de weg en de waarheid en het leven is (Joh. 14:6). Gods waarheid is de weg tot leven. Het is van belang tot erkenning der waarheid te komen (1 Tim. 2:4) en de waarheid te leren kennen omdat die vrijmaakt en leven geeft. Waarheid is een basisvoorwaarde voor het leven, voor samenleven; zonder waarheid is een samenleving niet mogelijk. Vandaar dat God het gebod gaf, dat de mens niet zal liegen, want door onwaarheid te spreken is er geen vertrouwen aanwezig. De Heilige Geest wordt de Geest der waarheid (Joh. 14:17,15:26 en 16:13) genoemd en de Geest van het leven, een levendmakende Geest. God verheugt Zich als Zijn kinderen in de waarheid wandelen omdat Hij weet, dat dat waarachtig leven geeft.

Tegenover de waarheid (van God) staat de leugen en daarachter de vader der leugen, de duivel, die de bron en inspirator is van de leugen, in welke soort of vorm dan ook. De duivel, die de vijand is van God en mens, “staat niet in de waarheid, want er is in hem geen waarheid. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij naar zijn aard, want hij is een leugenaar en de vader der leugen” (Joh. 8:44). De leugen, in welke vorm dan ook, is het grootste wapen van de vijand. Zijn bedoeling is om met de leugen de mens uiteindelijk de natuurlijke en de geestelijke dood in te voeren. Als wij zijn leugens geloven, heeft hij macht over ons. We kunnen de duivel overwinnen door zijn leugens te ontmaskeren en de waarheid daarvoor in de plaats te stellen. Daarom zei de Heer: “De waarheid zal u vrijmaken” (Joh. 8:32).

Er zou veel meer te zeggen zijn over bijvoorbeeld niveaus van waarheid (het transcendente en feitelijke niveau, en de betekenis ervan) en soorten ‘leugen’ (liegen, bedrog, misleiding, dwaling, valse

religie, bijgeloof, misverstand, vergissing, gerucht, waanidee), maar we zullen ons richten op een bijzonder type leugen, namelijk het fenomeen van de complottheorie, een geraffineerd wapen van het rijk der duisternis.

Complottheorieën

Het ontwikkelen van een theorie over een bepaald verschijnsel, dus ook over complotten of samenzweringen die inderdaad voorkomen (zie hieronder enkele voorbeelden), is uiteraard niet verkeerd. Het is een deel van de normale wetenschapsbeoefening betreffende de bestaande werkelijkheid. Immers het komt voor dat bepaalde personen een geheime afspraak maken om iets tegen een andere persoon of groep te ondernemen, bijv. iemand benadelen of zelfs doden.

Het begrip complottheorie zullen we in dit artikel niet in die wetenschappelijke betekenis bespreken, maar in de zin van een ‘theorie’ over verschijnselen of gebeurtenissen die zowel onconventioneel als ook ongefundeerd of irrationeel is, dus wanneer sprake is van ongefundeerde speculaties (6). Anders gezegd: een complottheorie is een verklaring of zelfs ontkenning van een bepaalde (al of niet) reeds plaatsgevonden gebeurtenis, waarbij die verklaring afwijkt van de officiële verklaring van overheden en in media, omdat bepaalde personen (soms door achterdocht gedreven en soms door bepaalde gegevens anders te interpreteren) van mening zijn dat de officiële verklaring onjuist is en zij daarom iets anders verzinnen.

Zo’n complottheorie is eigenlijk geen theorie te noemen maar ‘slechts’ een verdenking (zonder voldoende bewijs) jegens bepaalde groepen of organisaties die in het geheim zouden samenspannen om kwalijke doelen te bereiken. “Hun plannen zouden stranden wanneer deze bekend werden. Daarom gebruiken ze allerlei methoden en strategieën om hun activiteiten verborgen te houden en ons een rad voor ogen te draaien” (6).

Complottheorieën ontstaan vaak naar aanleiding van bijzondere of mysterieuze gebeurtenissen, omdat de mens geneigd is te zoeken naar verklaringen aan de hand van alle mogelijke, vaak vage en niet-verifieerbare, informatie en geruchten die aan elkaar worden ‘gelinkt’ (9). Ook zien we dat repressieve regimes zoals bijv. van Eritrea zo achterdochtig zijn dat ze buitenlandse journalisten en wetenschappers ervan verdenken een coup tegen de regering te beramen.

“Complottheorieën maken tegenwoordig vaak deel uit van een veel breder terrein dat allerlei soorten gestigmatiseerde kennis omvat. Men beroept zich op de wijsheid van vergeten beschavingen, op speculatieve interpretaties van oude legenden, op beweringen die nooit serieus zijn genomen, op pseudo-wetenschappelijke ontdekkingen en occulte inzichten. Men veronderstelt dat de gevestigde

hanisme van ën

autoriteiten er doelbewust naar streven belangrijke kennis te onderdrukken, te negeren of achter te houden”. En men draait het vaak om door juist de onorthodoxe denkbeelden als waardevol te beschouwen (6). In de laatste jaren is de ‘populariteit’ van complottheorieën enorm toegenomen, met name door de verspreiding van internet.

Het misleidende van een complottheorie is dat zij graag gebruik maakt van het gegeven dat iets soms inderdaad waar zou kunnen zijn. Immers, het valt niet te ontkennen dat er echte complotten, doofpotaffaires (recent de zgn. Teevenddeal) en intriges bestaan. Denk bijv. aan het Watergate-schandaal. En “sommige complotten die klinken als bedrijsels van scenarioschrijvers in Hollywood zijn later toch waar gebleken. Zoals het onlangs door Dianne Feinstein uitgebrachte rapport over de martelpraktijken van de CIA

in loodsden in Polen en in Guantanamo Bay, de stroom aan schokkende documenten van WikiLeaks, en Snowden’s onthullingen van systematische, grove privacy schendingen door de CIA” (4). Ook in de Bijbel, met name in de boeken Koningen en Kronieken, kunnen we diverse keren lezen over samenzweringen tegen bijv. een koning, met de bedoeling om deze om het leven te brengen. Bekend is het verhaal over Mordekai, die een samenzwering van twee hovelingen tegen koning Ahasveros ontdekte (Esther 2: 21 en 22).

Enkele voorbeelden van complottheorieën

Er zijn vele complottheorieën bekend, de ene nog absurder dan de andere. We noemen slechts enkele voorbeelden:

- De Apollo-maanlanding zou in scène gezet zijn in een tv-studio om te kunnen zeggen dat de Amerikanen eerder op de maan zouden zijn geweest dan de Russen (3,8,9).
- De Amerikaanse regering zou zelf de terroristische aanslagen van 11 september 2001 op de Twin Towers in New York hebben georganiseerd (9).

- De ‘Mannen met witte pakken’ bij de Nederlandse Bijlmercrash zouden agenten van de Israëlische geheime dienst Mossad zijn geweest (9).
- Het Britse koningshuis zou het autoongeluk van prinses Diana hebben geregeld omdat het koningshuis er baat bij zou hebben gehad (2).
- “De Rooms-Katholieke Kerk zou documenten verborgen houden die bewijzen dat Jezus Zelf beweerde dat Hij niet goddelijk was. Ook zou ze achterhouden dat Christus getrouwd was met Maria Magdalena en ook nakomelingen had. Dit laatste verhaal is gepopulariseerd door Dan Brown’s roman De Da Vinci Code” (9).
- “Ondanks de overvloed aan documentatie en bewijsmateriaal zijn er nog steeds vele racistisch en antisemitisch geïnspireerde organisaties en personen die de Holocaust in twijfel trekken. Ook over andere genocides uit de wereldgeschiedenis, zoals bijvoorbeeld de Armeense genocide, zijn er landen, mensen en organisaties die beweren dat deze wandaden pure propaganda zijn” (9).

- AIDS zou een door mensenhanden gemaakte ziekte zijn, bedoeld om bepaalde groepen mensen gericht uit te moorden (2). En ebola zou ontwikkeld en verspreid zijn door de Amerikaanse overheid om zoveel mogelijk mensen in Afrika te doden (4).

Enkele recentere voorbeelden:

- Israël zou de aanstichter zijn van ISIS (1).
- Over de aanslag op Charlie Hebdo zijn er minstens twee 'theorieën'. De ene is dat het allemaal in scène gezet zou zijn (4). De andere is dat de Israëlische geheime dienst, de Mossad, erachter zou zitten (10).

Kenmerken van complottheorieën

De meeste complottheorieën missen voldoende betrouwbare informatie en/of overtuigende bewijzen, en zijn zelden wetenschappelijk gefundeerd (9). Het bewijsmateriaal dat wordt gepresenteerd om een complottheorie te ondersteunen is doorgaans vaag en vrij dubieus van aard. Veel 'bewijs' blijkt in de vorm van negatief bewijs te zijn: een fout in een officiële verklaring (zelfs als deze later rechtgezet is), of een klein feit wat zich niet gemakkelijk laat verklaren, of een feit wat om een andere reden nooit duidelijk is geworden. Hele lijsten van dit soort 'bewijs' worden er verzameld, alleen maar om aan te tonen dat het 'officiële' verhaal niet klopt. Men ziet al of niet bewust over het hoofd dat het 'officiële' verhaal misschien een geheel goede reden kan hebben om in sommige zaken geen volledige openheid te geven en dus bepaalde informatie te verwijzen (bijv. militaire geheimen i.v.m. landsbelang). Zelden wordt aangetoond wat er dan wél gebeurt is. En dat gebeurt meestal met vage (al of niet bewerkte) foto's of video-opnamen, niet te controleren verklaringen, of verklaringen die elkaar regelrecht tegenspreken (3).

Meestal roemen de auteurs van deze samenzweringstheorieën zichzelf als experts in de materie, terwijl hun 'theorieën' vaak worden tegengesproken door feiten die wetenschappelijk zijn aangetoond of eenvoudig kunnen worden nagetrokken na raadpleging bij officiële archieven (9). "Complotdenkers presenteren zich in hun literatuur als serieuze onderzoekers die gedetailleerd te werk gaan. Ze verwijzen meestal veelvuldig naar elkaars geschriften en halen steeds opnieuw dezelfde bronnen aan. Ze beschikken over een eindeloze stroom van verborgen aanwijzingen en indirecte bewijzen. Ze zoeken overal naar sporen die de samenzweerders niet hebben kunnen wegmoffelen en proberen daarmee het officiële verhaal te ondermijnen, zonder zich te bekommeren

om de kwaliteit van hun bewijsmateriaal. Onbevestigde getuigenissen, dubieuze documenten en niet bestaande feiten spelen vaak een belangrijke rol in hun bewijsvoering" (6). Kenmerkend voor een complottheorie is dat het gezonde kritische denken is verworden tot een soort paranoïde waandenken.

Ook al lijken allerlei gnostische en esoterische verhalen, die vaak omgeven zijn door geheimzinnigheid, alsmede bepaalde christelijke eindtijdtheorieën soms op complottheorieën, toch is in die gevallen geen sprake van complottheorieën. Ook moeten we complottheorieën niet verwarren met nepberichten (hoax) of met bepaalde geruchten in bijv. Pakistan dat een christen een koran verbrand zou hebben. Dit soort geruchten zijn 'gewoon' gemene leugens (die soms kunnen lijken op complottheorieën als bij het gerucht gezinspeeld wordt op een geheime kwade opzet).

Wie verzinnen de complottheorieën?

Een deel van de complottheorieën is gemaakt door mensen die aandacht willen, mede in de hoop wellicht als genie te worden erkend als de complottheorie inderdaad waar zou blijken te zijn (als het gaat om informatie op internet is echter vaak niet meer te achterhalen wat of wie de bron was, waardoor deze niet de begeerde aandacht zal krijgen). Ook is het denkbaar dat complottheorieën verzonden worden om angst te zaaien en daarmee mensen te kunnen manipuleren. Een ander deel van de complottheorieën is verzonden door nogal ziekelijke mensen, fantasten, zoals bijv. David Icke, de Engelse complottheorie-gek, die ervan overtuigd is dat een buitenaards reptielenras, de Anunnaki, naar de aarde kwam om zich hier te kruisen met een geselecteerde groep mensen. Nakomelingen uit dat oergeslacht zouden

nu een aardse elite, waaronder het Britse koningshuis en koningin Beatrix, vormen" (2,8). Ook kan William Cooper genoemd worden, die enkele boeken schreef over ufo's en 'samenzweringen' van de Amerikaanse regering. Een zekere Jim Keith meent dat ufo's helemaal niet buitenaards zijn, maar zijn gebouwd door Illuminati (2,8). Uit deze voorbeelden blijkt hoe het fenomeen van ufo's, zoals ook besproken in Promise (april 2015), een duister thema is waarmee de duivel probeert mensen op een dwaalspoor te brengen.

Helaas bestaat er (vooral op internet) een omvangrijke complotliteratuur waarin allerlei zieke geesten hun visies weergeven. Het gevaar is dat labiele mensen door dit soort verhalen in de war (kunnen) worden gebracht, bepaalde angsten gaan ervaren en/of vreemde gedragingen gaan vertonen of zelfs bepaalde acties (bijv. bezetten van NOS-studio) gaan ondernemen.

Waarom wordt geloof gehecht aan complottheorieën?

Wantrouwen, achterdocht

Bedenkers en aanhangers van een complottheorie hebben meestal een vooroordeel over of wantrouwen tegenover bepaalde groeperingen of instanties die wellicht verantwoordelijk zouden zijn voor een bepaalde mysterieuze gebeurtenis (9). Helaas is het zo dat inderdaad in deze in zonde gevallen wereld mensen en ook overheden zeer slecht en doortrapt kunnen zijn, wat het geloof in complottheorieën stimuleert, zeker als de indruk bestaat dat informatie 'onder de pet wordt gehouden'. Met name mensen die een persoonlijke ervaring hebben met bedrog, zijn sneller geneigd om in deze theorieën te geloven, omdat zij niet nog eens voor de gek willen worden gehouden (niet beseffend dat zij juist door een complot-

theorie voor de gek worden gehouden). Maar ook blijken mensen die zelf bereid zijn om samen te zweren, eerder te geloven in complottheorieën. Eigen gedachten worden op anderen geprojecteerd (7). “Zo de waard is vertrouwt hij zijn gasten”.

Veel complotdenkers geloven dat samen-zweerdere ernaar streven om de heerschappij over de wereld te verkrijgen, en dat hun vermogen om mensen te manipuleren met list en bedrog, zeer hoog is. “Ze hebben toegang tot de machtigste kringen en weten die naar hun hand te zetten. De informatie die officiële instanties bieden, wordt door hen gestuurd. Ook de massamedia staan in dienst van de samen-zweerdere. Zij houden het publiek onwetend en strooien het zand in de ogen” (6). Maar omgekeerd komt het ook voor dat overheden (bijv. Eritrea en Noord-Korea), zelf zeer wantrouwig zijn en complotten veronderstellen.

Ook al zijn hun zgn. bewijzen zeer dubieus, de bedenkers en aanhangers beschouwen zich als (‘slimmere’) mensen die niet voor de gek gehouden kunnen worden, want “zij zijn immers in staat om door het bedrog heen te kijken en de waarheid te zien”, namelijk dat er sprake is van een complot (3). Maar juist door hun angst bedrogen te worden, gaan ze zichzelf wijsmaken dat zij het allemaal beter in de gaten hebben dan ‘gewone’ mensen.

Frustratie

“Complottheorieën sluiten aan bij het gevoel dat de ontwikkelingen in de wereld worden bepaald door onzichtbare machten waarop burgers geen invloed meer kunnen uitoefenen. Ze zijn vooral populair onder etnische minderheden en

mensen met extreme politieke of religieuze idealen. Ze kunnen worden aangewakkerd door het besef dat men wordt gediscrimineerd door of een slachtoffer is van het systeem” (6).

Haat; iemand de schuld geven en zwart maken, want dat is voordelig

“Wanneer er een groep kan worden aangewezen, die instemt met ongewenste ontwikkelingen of daar zelf beter van wordt, dan ligt het voor de hand om deze groep verantwoordelijk te stellen voor het onheil” (6). ISIS zou volgens de Iraanse generaal-majoor Hassan Firouzabadi door Israël zijn opgezet om chaos in Syrië te veroorzaken, waardoor het land verzwakt zou raken (1). Nog een ander voorbeeld. De Israëlische geheime dienst, de Mossad, zou achter de aanslag op Charlie Hebdo zitten (“een zionistisch georkestreerde vergelding”) om de angst voor de islam op te stoken als vergelding voor de Franse steun voor een Palestijnse staat (10).

Iets willen ontkennen omdat het je goed uitkomt

Mensen en regeringen, die antisemitische sentimenten en ideeën hebben, en zelfs de Joden de zee willen indrijven, zullen (graag willen) geloven, dat de Holocaust niet heeft plaatsgevonden, en dat het alleen maar een verzinsel was van de Joden om zich in Palestina te kunnen vestigen.

“Complottheorieën maken het leven spannender”

Sommige mensen vinden een complottheorie gewoon veel leuker dan de werkelijkheid. “Buitenaardse wezens zijn toch veel spannender dan een experimentele militaire ballon?” (3). Dat veel mensen kennelijk de saaie alledaagse werkelijk-

heid willen ontvluchten, blijkt uit het feit dat velen allerlei films en tv-series bekijken en/of boeken lezen vol spanning, horror en geweld. Het is bedenkelijk dat een film als Star Wars 2 al snel alle kasrecords heeft gebroken. Het zien van dergelijke films draagt niet bij aan het leren kennen en beleven van de vrede en liefde van het Koninkrijk van God.

Een complottheorie is nauwelijks te ontcrachten

Een complottheorie is een voorbeeld van een niet-falsifieerbare theorie (althans voor de aanhangers van de complottheorie). Want alles wat je aanvoert om een complottheorie te ontcrachten, kan door de aanhanger van de complottheorie worden opgevat als afkomstig zijnde van een handlanger, dus iemand die bij het complot betrokken is, of op zijn minst onder invloed is van het complot. En de aanhanger van de complottheorie kan nog tegenwerpen dat de ander niet kan bewijzen dat er geen complot is (3).

Zelfs “al wordt de complottheorie tegengesproken door duidelijke bewijzen, dan nog blijven velen er hardnekkig in geloven. Hun typische verdediging is dat deze bewijzen ook allemaal mediamanipulatie zijn en dat degene die hen tracht in te lichten óók in het complot zitten” (9).

“Naarmate een complot omvangrijker is, wordt het moeilijker om er nog iets tegenin te brengen. De sterke arm van de samen-zweerdere kan zich zover uitstrekken dat elk bewijsstuk vals zou kunnen zijn. Alleen de informatie die in complotliteratuur wordt verstrekt, mag dan nog betrouwbaar worden geacht. De rest is misleiding. Officiële rapporten laten slechts zien hoeveel moeite men doet om de waarheid verborgen te houden” (6), aldus aanhangers van complottheorieën.

Het nauwelijks kunnen weerleggen van complottheorieën komt dus niet zozeer omdat er geen tegenbewijzen zouden zijn, maar omdat de aanhangers van een complottheorie zo paranoïde (geworden) zijn, dat ze niet anders willen of kunnen geloven dan hun eigen waandenkbeelden. De objectieve waarheid dringt niet (meer) tot hen door. Er is sprake van een vicieuze cirkel, waarin de aanhanger van de complottheorie gevangen zit. Daarbij speelt de redenering dat één bizarre gebeurtenis aantoonde dat bizarre dingen kunnen gebeuren, en dat dus ook een bizarre verklaring door een complottheorie op zijn minst waar zou kunnen zijn, dus het wijzen op het bizarre karakter van de complottheorie is op zichzelf nog geen voldoende argument voor afwijzing van de theorie (4).

Het gevaar van complottheorieën

Complotten en complottheorieën zaaien en voeden angst, onzekerheid en wantrouwen (de overheid is immers niet te vertrouwen, en het nieuws van de ‘mainstream’ media ook niet). Angst en wantrouwen tasten het vertrouwen aan, en juist dat vertrouwen in de wereld en mensen om je heen is nodig om te kunnen functioneren, want als je aan alles gaat twijfelen, komt het hele leven op losse schroeven te staan. Dan wordt het complotdenken pas echt ondermijnend en een gevaar voor de geestelijke gezondheid van mensen, want men heeft geen leven meer. “Als je niets en niemand meer vertrouwt, kan je niet meer normaal functioneren” (4). Het geloof in complotten kan leiden tot paranoia of schizofrenie (4). Mensen gaan in een waanwereld leven en hebben nauwelijks of geen contact met de realiteit. Als iemand eenmaal vast in een complot gelooft, dan bestaat er geen bewijs meer dat een complottheorie niet waar is (want dat bewijs kan altijd een deel zijn van het complot) (3). Zo iemand is dan in de greep van de vader der leugen, de duivel. Aan het voorbeeld van Tarik Z., die op 29 januari 2015 ‘gewapend’ de NOS-studio binnendrong, zien we waartoe het zich bezighouden met en geloven in complottheorieën kan leiden.

Het gevaar wordt groter wanneer mensen denken aan de mogelijkheid van een wijdvertakte supersamenzwering met een hiërarchie van complotten, waarbij van alles aan fantasie (Atlantis, aardstralen en graancirkels, etc.) aan elkaar wordt gekoppeld. Zo’n “samenzwering kan als zo machtig worden gezien, dat men er weinig of niets meer tegen kan ondernemen, en dat het lang niet zeker is of de krachten van het kwaad overwonnen kunnen worden” (6). Nanninga schrijft: “Je hebt dan een millenaristisch geloof

nodig om nog te mogen hopen op een omwenteling naar betere tijden”. “Dit geldt in het bijzonder voor complotten waarin de hoogste controle wordt toegedicht aan buitenaardse of bovennatuurlijke wezens” (6). Zo is sinds 1985 veel ufo-literatuur opgekomen, volgens welke menselijke samenzweers in dienst zouden staan van aliens of in het geheim een deal met hen zouden hebben gesloten, of dat deze samenzweers zelf de vliegende schotels zelf hadden gemaakt (6).

Waarop te letten bij het beoordelen van complottheorieën?

“Een complottheorie is veelal te herkennen aan het feit dat de zogenaamde bewijsvoering voor het bestaan van de betreffende theorie grotendeels en vaak geheel uit vragen bestaat. Deze vragen zijn vaak nogal suggestief, en kunnen voortkomen uit een gebrek aan kennis of zelfs denkfouten. De gangbare (al of niet wetenschappelijke) verklaring voor de waarneming wordt door aanhangers van de complottheorie in twijfel getrokken zonder dat verifieerbare feiten worden aangedragen om de complottheorie te onderbouwen” (9).

En als er zogenaamde ‘feiten’ en interpretaties door de aanhangers van complottheorieën naar voren worden gebracht, dan zijn die niet altijd geloofwaardig, ook al zien de auteurs van complottheorieën zichzelf als experts in de materie. Het is dan ook aan te raden om een en ander kritisch door te nemen en ook andere bronnen te raadplegen. Immers “complottheorieën worden vaak tegengesproken door feiten die wetenschappelijk zijn aangetoond of eenvoudig kunnen worden nageetrokken na raadpleging bij officiële archieven” (9), ook al willen complotaanhangers dat vaak niet erkennen. Bij het kritisch beoordelen van complottheorieën

moet men echter bedenken en beseffen, dat niet alles te controleren is, want 'dan kan je aan de gang blijven'. Op een gegeven moment moet men ergens een grens trekken.

"Behalve de *inhoud* van de overtuiging is vooral de *manier waarop* iemand zich tot die overtuiging verhoudt van belang. Is iemand nog in staat om zijn of haar opvattingen te relativeren, om er afstand van te nemen, om open te staan voor andere verklaringen? Hoe flexibel is iemands denken? Leidt nieuwe informatie nog tot heroverweging van inzichten, of wordt alles, zoals we hierboven bespraken, bij voorbaat geduid in het kader van de veronderstelde intrige?" (4) Als men dit soort houdingen bij verdedigers van complottheorieën ziet, weet je al genoeg en kan je de complottheorie als onzin van de hand wijzen.

Hoe staan wij als christenen tegenover complottheorieën?

Als christenen zullen we niet zo gauw met (geloof in) complottheorieën te maken krijgen omdat we geestelijk veelal meer beschermd leven dan niet-christenen (ook al zal ook in christelijke kring wel eens bepaalde complottheorieën bedacht zijn). Maar voor het geval we ermee in aanraking komen, kunnen we het beoordelen

zoals hierboven is aangegeven. Maar bovendien hebben we het voordeel, dat diverse complottheorieën waarin vreemde en geheimzinnige zaken als aliens, ufo's, etc. een rol spelen, eenvoudig aan de hand van de Bijbel direct af te wijzen zijn. En als het in een bepaald concreet geval niet duidelijk is hoe een en ander in elkaar zit, dan kunnen we het in gebed bij de Heer brengen en het bij Hem laten, en het probleem loslaten. Want complottheorieën zijn het niet waard om er veel aandacht aan te besteden.

Zoals eerder werd opgemerkt, geloven veel complotdenkers dat samenzweersdeners ernaar streven om de heerschappij over de wereld te verkrijgen. In zekere zin hebben ze gelijk, maar weten zij niet dat de grootste samenzweerder, leugenaar en manipulator, de satan zelf is. Het verschijnsel van de complottheorie laat zien, dat de duivel, de vader der leugen, bezig is om ook met dit verschijnsel mensen in de greep te krijgen en angst en twijfel te zaaien, waardoor een essentieel element in een gezonde samenleving, namelijk onderling vertrouwen, wordt aangetast. Daarom is het van het grootste belang, dat mensen door het evangelie, de blijde boodschap, de waarheid over en van God leren kennen, God leren vertrouwen en verlost te worden van waandenkbeelden, en zo een bijdrage te kunnen leveren aan een gezonde(re) samenleving.

Wij mogen ons als christenen bevoorrecht weten, omdat wij ons mogen laten leiden door de Heilige Geest, de Geest der waarheid, die ons onderscheiding van geesten geeft en ons in de waarheid leidt. Als we weten wat Gods visie op de wereld en de mensheid is, dan kunnen wij gemakkelijker de opzet van de boze onderkennen. En we mogen erop vertrouwen dat God elke leugen en elke (ongefundeerde) complottheorie, hoe bizar en geraffineerd ook, zal ontmaskeren en ontkrachten. Gods waarheid is sterker dan de leugen van satan. We moeten uiteraard altijd nuchter en waakzaam zijn en blijven (1 Petr. 5:8).

Piet Guijt
Zoetermeer, januari 2016

Literatuur

1. Benthem, Jan van, *Als Assad valt, neemt Iran wraak op Israël*, Nederlands Dagblad 23 mei 2015.
2. Caes, Chantal, *Complot? Wie gelooft die onzin?* Bron: <http://www.welinge-lichtekringen.nl/samenleving/28225/complot-wie-gelooft-die-onzin.html>
3. Deen, *De verlokking van complottheorieën*. Bron: <http://denkeensechna.blogspot.nl/2009/03/de-verlokking-van-complottheorien.html>
4. Haan, Sanneke de, *Complotdenken: gestoord of gezond kritisch?* Bron: <http://bijnaderinzien.org/2015/02/02/complotdenken-gestoord-of-gezond-kritisch>
5. Hofmans, Tijs, *Waarom geloven mensen in complottheorieën?* Bron: <http://www.scientias.nl/waarom-geloven-mensen-in-complottheorieen>
6. Nanninga, Rob, *Een kwestie van wantrouwen. Over complottheorieën en samenzweersdeners*. Bron: <http://www.skepsis.nl/complottheorie.html>
7. Verheijden, Evita, *Het Complot: de psychologie achter de complottheorie*. Bron: <http://svspectrum.nl/tis-februari-2012/11-het-complot-de-psychologie-achter-de-complottheorie.html>
8. Vervo, Jordi, *Complottheorieën*. Bron: <http://www.scholieren.com/profiel-werkstuk/76899>
9. Wikipedia, *Complottheorie*. Bron: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Complottheorie>
10. Wilt, Gerhard, *En weer krijgt Israël de schuld*, Nederlands Dagblad, 15 januari 2015

Wil de ware isl

Samenvatting

Jihadisten die vechten voor de Islamitische Staat (IS) hebben een reeks van systematische misbruiken begaan, waaronder massa-executies, verkrachting van vrouwelijke gevangenen, gedwongen bekeringen, inbeslagneming van eigendommen, en de vernietiging van kerken en moskeeën (van andersdenkende islamitische sekten). Terwijl deze jihadisten beweren dat ze gewoon gehoorzamen aan de geboden van Allah en Mohammed, beweren veel westerse leiders, journalisten, en moslimgroeperingen dat de wrede daden (bijv. het doden van 'onschuldigen' en medemoslims) die door IS begaan zijn, ten strengste verboden zijn in de islam. Wie heeft er nu gelijk? Sinds de islamitische leer en praktijk worden gedefinieerd door Allah en Mohammed, kan deze vraag alleen worden beantwoord door het onderzoeken van de meest betrouwbare bronnen van de islam. De koran en de hadith zijn vol van 'duidelijke' geboden om ongelovigen, huichelaars en afvalligen te onderwerpen of te doden. Mohammed zei dat hem was opgedragen om "te strijden tegen de ongelovigen en de huichelaars, en onverzettelijk te zijn" (koran 9:73). Hoewel moderne herinterpretaties van gewelddadige passages vaak voorkomen, zegt de koran volkomen duidelijk te zijn in zijn geboden, en Allah waarschuwt moslims herhaaldelijk dat elke vorm van ongehoorzaamheid (zowel aan Allah als aan Mohammed) een teken van ongelof is. Herinterpretatie van de geboden van Allah is dus uiterst moeilijk te rijmen met de islamitische uitlegprincipes (exegese-principes), en 'innovatie' (het loslaten van een islamitische doctrine of praktijk voor iets wat men beter acht) wordt beschouwd als een gruwelijke zonde. Vandaar dat, uitgaande van een 'eerlijke' (precieze, letterlijke) lezing van de koran en hadith, een wrede theocratie precies datgene is wat we zouden moeten verwachten, zoals zelfs sommige liberale islamitische leiders beginnen te erkennen.

Visies Barack Obama en Maajid Nawaz

Op 10 september 2014 verklaarde president Barack Obama dat de Islamitische Staat (ook wel 'ISIL' of 'ISIS') (1) noch islamitisch noch een staat is. Hij zei: "Laten we nu twee dingen duidelijk stellen: ISIL is niet islamitisch. Geen religie gedooft het doden van onschuldigen, en de

overgrote meerderheid van ISIL's slachtoffers waren moslim". En ISIL is zeker geen staat ... ISIL is gewoon een terroristische organisatie. En het heeft geen andere bedoeling dan het slachten van ieder die in de weg staat" (2).

Een paar dagen later, gaf de Britse islamitische politicus Maajid Nawaz een andere mening weer: "*Wij als moslims moeten toegeven dat er uitdagende koran-teksten zijn waarvan nu herinterpretatie nodig is. Laten we gebruik maken van bestaande exegese-middelen zoals specificiteit, beperking, opheffing en metafoor. Vasthouden aan de letter als een interpretatiemethode moet worden afgewezen. Alleen door de verwerping van een nietszeggende letterlijke interpretatie zijn we in beginsel in staat om voor altijd de ISIS-manier van slavernij, onthoofden, geselen, amputeren en andere middeleeuwse praktijken (die allemaal in de koran worden genoemd) te veroordelen. Dit is een strijd binnen de islam. Hervormers zullen ofwel winnen, en krijgen we een religie-neutrale politiek, of verliezen, en ontstaat er een theocratie volgens de ISIL-visie*" (3).

We zien hier opvallend tegenstrijdige beweringen. Terwijl president Obama stelt dat de Islamitische Staat de leer van de islam (de geboden van Allah in de koran en de leer van Mohammed in de hadith) schendt, suggereert Nawaz dat de Islamitische Staat de leer van de islam te serieus neemt. Nawaz erkent dat de onthoofdingen en geselingen zoals door ISIS worden uitgevoerd, precies die zaken zijn die we vinden wanneer we de koran lezen, en dat in afwezigheid van herinterpretatie en hervorming, een theocratie volgens 'ISIL-stijl' zal zegevieren.

Welke beoordeling is juist? Is de Islamitische Staat niet-islamitisch, of is het te islamitisch? Een nauwkeurige bestudering van de meest betrouwbare bronnen van de islam zal laten zien dat de acties van de Islamitische Staat (zoals Nawaz beweert) precies datgene zijn wat we van een groep, die streeft naar volledige gehoorzaamheid aan de geboden van Allah, zouden verwachten. Terwijl liberale moslims als Nawaz (net als miljoenen moslims die niet aandringen op een strikte lezing van de koran) vreedzaam zullen blijven leven met hun niet-moslim burens, zal de jihadistische dreiging blijven voortduren,

omdat deze dreiging rechtstreeks vanuit (een letterlijke interpretatie van) de koran komt.

De duidelijkheid van Allah's geboden

Het is voor christenen niet ongevoel om de interpretatie van gedeelten van de Schrift te (her)interpreteren in het licht van hun culturele, historische of literaire contexten. Het zoeken naar de verschillende contexten van een Schriftgedeelte is zelfs een van de meest fundamentele beginselen van de bijbelse exegese. Sommige bijbelse geboden zijn gericht tot bepaalde personen, dus niet aan de gelovigen in het algemeen (zoals we bijvoorbeeld zien in Titus 3:12: "Doe uw best, zodra ik Artemas of Tychikus tot u zend, tot mij te komen te Nikopolis"). Andere geboden zijn gekoppeld aan specifieke verbonden (bijvoorbeeld principes in het Oude Testament voor de bestrijding van de stammen van Kanaän waren geassocieerd met het Mozaïsche Verbond, en niet zozeer met het Nieuwe Verbond). Ook andere geboden zijn open voor herinterpretatie in het licht van de culturele verschillen (bijvoorbeeld, ik heb nooit Paulus' opdracht in Romeinen 16:16 gehoorzaamd "om elkaar te begroeten met een heilige kus" omdat een kus in het hedendaagse Amerika een geheel andere betekenis heeft dan in de Grieks-Romeinse wereld in de eerste-eeuw).

am opstaan?

Het is dus volkomen redelijk en passend om op de verschillende contexten van een Schriftgedeelte te letten bij het interpreteren van teksten, en dit geldt voor christenen, moslims, joden, en iedereen die probeert om een oude tekst te begrijpen. Maar kunnen moslims zulke eenvoudige en ongecompliceerde exegeseprincipes gebruiken om te laten zien dat groepen als Islamitische Staat op de een of andere manier de geboden van Allah overtreden? Helaas niet, want de koran beweert zo duidelijk en perfect te zijn als het maar zijn kan.

Interpretatie van de koran

Hierbij is het belangrijk om onderscheid te maken tussen wat christenen geloven over de Bijbel en wat moslims geloven over de koran. De Bijbel werd over een periode van veertien eeuwen geschreven door verschillende auteurs, die werden geïnspireerd door God. Daarom is het zinvol om na te denken over de motieven van deze auteurs, de historische situatie, hun doelgroep, enzovoort. De koran echter is (volgens de islamitische theologie) het directe woord van Allah zelf. Er zijn bij het ontstaan van de koran geen menselijke auteurs betrokken. Allah's woord is eeuwig en werd geopenbaard aan een enkel individu (Mohammed) over een periode van drie en twintig jaar. Vandaar dat het in de discussie over de betekenis

van de koranteksten geen zin heeft om te wijzen op de menselijke motivaties of zorgen. De historische achtergrond kan relevant zijn, omdat bepaalde passages werden geopenbaard als antwoord op specifieke vragen, of bedoeld waren voor een bepaalde persoon of groep (in tegenstelling tot de moslims in het algemeen). Echter wanneer een korangebod is gericht tot moslims in het algemeen en niet overruled is door een later gebod, dan is de enige desbetreffende interpretatie het lezen van het gebod van die pagina.

Bekijk eens enkele verzen, die te maken hebben met de duidelijkheid van de koran:

“Zal ik een andere rechter dan Allah zoeken terwijl Hij het is die het boek, uitvoerig verklaard, tot u gezonden heeft?” (6:114, Hilali-Khan) (4).

“(Dit is) een boek, waarvan de verzen onherroepelijk zijn gemaakt, en in detail zijn uitgelegd” (11:1, Hilali-Khan).

“Dit zijn de verzen van het boek dat alles verklaart” (12:1, Hilali-Khan).

“En Wij hebben het boek aan u geopenbaard en alles duidelijk uitgelegd” (16:89).

“Dit zijn de verzen van de koran, en (het is) een boek (dat de dingen) duidelijk (maakt)” (27:1, Hilali-Khan).

“Een boek waarvan de verzen in detail zijn uitgelegd” (41:3, Hilali-Khan).

“Hij is het die duidelijke tekenen aan Zijn dienaar zendt, zodat hij je vanuit de duisternis in het licht kan brengen” (57:9).

Deze verzen (en vele anderen), die beweren dat de koran duidelijk, volledig verklaard, en tot in detail uiteengezet is, hebben geleid tot de leer dat de koran duidelijk (mubeen) is. Omdat de koran ook beweert dat sommige teksten ‘allegorisch’ zijn en alleen kunnen worden begrepen door Allah (zie 3:7), hebben moslim-commentatoren geprobeerd om wat de koran zegt over zichzelf kloppend te krijgen, door te benadrukken dat, hoewel sommige koranteksten ons begrip te boven gaan, de geboden van Allah toch volkomen duidelijk zijn. Dat wil zeggen: als Allah zijn volgelingen opdraagt om iets te doen, betekent dat hij precies wat hij zegt.

Inderdaad zijn de bevelen van Allah vaak in conflict met elkaar. Maar de Koran heeft een methode voor het omgaan met tegenstrijdige opdrachten:

“Wat voor mededelingen Wij ook opheffen of doen vergeten, daarvoor brengen Wij iets beters dan het was. Weet gij niet, dat Allah macht heeft over alle dingen?” (2:106).

“En als we (een) boodschap veranderen voor (een andere) boodschap, en Allah weet het beste wat Hij openbaart, zeggen zij: U bent slechts een vervalscher. Neen, de meesten van hen weten het niet” (16:101).

Deze koranverzen vormen de basis voor de leer van opheffen en intrekken of herroepen (grofweg de leer dat, wanneer de korangeboden met elkaar in conflict zijn, de latere geboden de eerdere geboden opheffen). Vandaar dat moslims die bekend zijn met de chronologie van de koran, alles hebben wat nodig is om te bepalen welke teksten van toepassing zijn op de islamitische gemeenschap in het algemeen. Wanneer eenmaal de desbetreffende geboden zijn vastgesteld, kan er geen herinterpretatie zijn.

Volledige onderwerping

Het woord islam betekent ‘onderwerping’ en in de religieuze context verwijst het naar het onderwerpen van zichzelf aan de wil van Allah. De koran verklaart dat ware moslims (‘zij die zich onderwerpen’) geen andere keuze hebben dan volledige gehoorzaamheid aan de geboden van Allah en Mohammed: *“Het betaamt een gelovige*

man of vrouw niet, wanneer Allah en Zijn boodschapper over een zaak hebben beslist, dat er voor hen een keuze in die zaak zou zijn. En wie Allah en Zijn boodschapper niet gehoorzaamt, is inderdaad afgedwaald” (33:36, Hilali-Khan).

De koran zegt ook dat moslims geen echt geloof kunnen hebben, tenzij zij zich onderwerpen aan alle uitspraken van Mohammed: “Maar nee, bij uw Heer, zij kunnen geen geloof hebben, totdat zij u (o Mohammed) tot rechter maken in alle onderlinge geschillen tussen hen, en in zichzelf geen weerstand aantreffen tegen uw beslissingen, en (hen) in volledige onderwerping aanvaarden” (4:65, Hilali-Khan).

Omdat de Koran volledige gehoorzaamheid aan de besluiten en bevelen van Allah en Mohammed eist, en omdat de bevelen van Allah volkomen duidelijk zijn, hebben veel moslims geen neiging om de koran te herinterpreteren teneinde het in overeenstemming te kunnen brengen met moderne westerse waarden.

De islam en het doden van ‘onschuldigen’

Het lezen van het dagelijkse nieuws over de wreedheden begaan door de Islamitische Staat (waaronder verkrachting (5), gedwongen bekering (6) en dergelijke) is ongeveer hetzelfde als het lezen van de geschiedenis van Mohammeds gevechten. Maar aangezien de twee belangrijkste argumenten om te zeggen dat Islamitische Staat zich niet aan de islamitische leer zou houden, zijn (1) “dat IS pleit voor het doden van mensen die de meesten van ons onschuldig zouden beschouwen”, en (2) “dat veel slachtoffers van Islamitische Staat moslims zijn”, zullen we deze argumenten eens nader bekijken.

President Obama (samen met talloze andere politici) dringt erop aan dat de islam het doden van onschuldigen veroorzaakt. De enige steun die hij voor deze oproep heeft gegeven, kan worden gevonden in zijn toespraak in Cairo in 2009, waarin hij zegt:

“De Heilige Koran leert dat wie een onschuldige doodt, net zo is alsof hij de gehele mensheid heeft gedood. En de heilige koran zegt ook dat wie een persoon redt, het zo is alsof hij de hele mensheid heeft gered. Het vaste geloof van meer dan één miljard mensen is zo veel groter dan de ‘smalle’ haat van een paar mensen. Islam is geen deel van het probleem in de strijd tegen gewelddadig extremisme, maar het is een belangrijk deel in de bevordering van vrede” (7).

Waar staat deze leer in de koran? Hier is de tekst: *Derhalve hebben Wij aan de Israëlieten voorgeschreven dat wie iemand doodt, anders dan voor doodslag of wegens het scheppen van wanorde in het land,*

is alsof hij alle mensen heeft gedood en dat wie iemand laat leven is alsof hij alle mensen heeft laten leven. Onze boodschappers zijn tot hen met duidelijke argumenten gekomen, maar velen van hen waren daarna in het land toch onmatig (en waren overtreders). De vergelding van hen die tegen God en Zijn profeet oorlog voeren en erop uit trekken om in het land verderf te zaaien zal zijn, dat zij gedood of gekruisigd zullen worden, of, of dat hun handen en hun voeten aan tegenovergestelde kanten worden afgehouden, of dat zij opgesloten worden. Dat is voor hen een schande in het tegenwoordige leven, en in het hiernamaals is er voor hen een pijnlijke bestraffing (5:32-33, cursivering toegevoegd).

Het eerste vers (wat eigenlijk een citaat uit de Joodse Talmud is) geeft een lering voor de ‘kinderen van Israël’. Het vers verbiedt het doden, behalve in gevallen van ‘doodslag’ of ‘onheil/wanorde in het land’. Het volgende vers (dat speciaal voor moslims is) voorziet in sancties voor degenen die ‘oorlog voeren tegen Allah’ door het stichten van onheil. De straffen kunnen zijn: kruisiging en amputatie (afhanke-

lijk van de ernst van het [veroorzaakte] ‘onheil’).

Dus de enige ‘onschuldigen’ in de tekst die gedeeltelijk door president Obama is geciteerd, zijn mensen die niet op de een of andere manier onheil in het land hebben veroorzaakt. Wat betekent ‘het veroorzaken van onheil’? Het omvat alles waarvoor de islam een straf kent. Let eens op het commentaar van Ibn Kathir (door veel moslims beschouwd als de grootste koran-commentator in de geschiedenis), die met betrekking tot 5:33 zegt: “Het hier genoemde ‘voer oorlog’ betekent ‘verzetten en tegenspreken’, en bevat ongeloof, het blokkeren van wegen en het verspreiden van angst. Onheil in het land verwijst naar de verschillende soorten van kwaad (8). Waarom heeft Ibn Kathir gezegd dat alleen al ongeloof wordt gezien als ‘een oorlog’ tegen Allah? Omdat de koran moslims opdraagt om tegen mensen te vechten als zij niet geloven in Allah, en 5:33 legt straffen op voor de vage misdaden van ‘oorlog voeren tegen Allah’ en ‘het veroorzaken van onheil’, moeten deze misdaden ook ongeloof bevatten. Bekijk

eens een paar van Allah's geboden met betrekking tot niet-moslims in de koran:

"Jullie die geloven! Strijdt tegen de ongelovigen die in jullie nabijheid zijn en laat hen strengheid bij jullie vinden" (9:123).

"Voorzeker, Allah heeft van de gelovigen hun eigen persoon en hun bezittingen gekocht in ruil voor het paradijs; zij strijden voor de zaak van Allah, waarbij zij doden en worden gedood" (9:111).

"Bestrijdt diegenen onder de mensen van het Boek, die in Allah noch in de laatste Dag geloven, noch voor onwettig houden wat Allah en Zijn boodschapper voor onwettig hebben verklaard, noch de ware godsdienst belijden totdat zij de belasting met eigen hand betalen, terwijl zij onderdanig zijn" (9:29).

"Mohammed is de Boodschapper van Allah en degenen die met hem zijn, zijn streng tegen de ongelovigen, en barmhartig onderling" (48:29, Hilali-Khan).

Hier worden moslims bevolen om te vechten, te doden, of niet-moslims met geweld te onderwerpen, simpelweg omdat ze geen moslim zijn.

Christenen zijn niet onschuldig

Wanneer Islamitische Staat deze geboden gehoorzaamt, verzekeren westerse politici en de media ons echter, dat de islam dergelijk geweld veroordeelt, omdat de islam het doden van onschuldigen veroordeelt. Het probleem met deze reactie is echter, dat mensen die de islam verwerpen, volgens de Koran niet onschuldig zijn. Sterker nog, door te beweren dat Jezus de goddelijke Zoon van God is, maken de christenen zich schuldig aan de ergste zonde: *"Voorwaar, Allah vergeeft het niet als men aan Hem metgezellen toevoegt,*

maar zal al het andere vergeven aan wie Hij wil. Wie aan Allah metgezellen toevoegt, die begaat inderdaad een zeer grote zonde" (4:48).

Dat betekent dat de bewering als zou Islamitische Staat ongehoorzaam zijn aan de geboden van de islam, omdat IS onschuldige mensen doodt, gebaseerd is op een dubbelzinnigheid. Men kan slechts met recht beweren dat de islam het doden van mensen verbiedt die onschuldig zijn volgens de leer van de islam, maar de mensen die op brute wijze door Islamitische Staat vermoord worden, behoren niet tot deze categorie!

De islam en het doden van moslims

Een andere algemeen bekende tegenwerping van Westerse leiders en media is dat, omdat Islamitische Staat ook moslims

doodt, zij onmogelijk de islam kan verterenwoordigen. De veronderstelling is dat de islam het doden van moslims in alle omstandigheden verbiedt, maar deze veronderstelling is onjuist. De koran gaat zelfs zo ver om Mohammed te bevelen om strijd te voeren tegen huichelaars (dat zijn mensen die zeggen moslim te zijn, maar het niet oprecht zijn): *"O profeet!, strijd tegen de ongelovigen en de huichelaars en wees onverzettelijk tegenover hen" (9:73).* Het Arabische woord dat hier vertaald is met je te weer stellen (jahidi) is een vorm van het woord jihad.

Volgens Mohammed zijn er drie redenen om iemand te doden die moslim is geworden. "De Boodschapper van Allah zei: 'Het is niet toegestaan om het bloed van een moslim te vergieten behalve in drie gevallen: een man die overspel pleegt nadat hij getrouwd is; of iemand die opzettelijk doodt, in welk geval hij vergelding verdient; of iemand die afvallig is geworden, in welk geval hij het verdient om te worden gedood'" (Sunan an-Nasa'i 4062) (9).

In het Westen hebben we de neiging om bij afvalligheid te denken aan het officieel afstand doen van een religieuze betrokkenheid. Maar de islam heeft een veel ruimere kijk op afvalligheid. De koran staat vol met waarschuwingen dat ook ongehoorzaamheid een teken van afvalligheid is. Zo zegt de koran dat wanneer moslims vrienden worden met niet-moslims, dit al een vorm van afvalligheid is:

"Laat de gelovigen geen ongelovigen als vrienden (medestanders) verkiezen boven de gelovigen; en wie dit doet, zal niets van (de bescherming van) Allah ervaren, maar moet zichzelf zorgvuldig tegen hen beschermen" (3:28).

"O, gij die gelooft!, neemt de Joden en de christenen niet tot vrienden (medestanders); ze zijn elkaars vrienden; en wie van u

hen als een vriend heeft, dan is hij een van hen; voorzeker, Allah leidt het onrechtvaardige (overtredende) volk niet” (5:51).

Wat heeft het hebben van vriendschap met niet-moslims te maken met afval? Zoals we hebben gezien, beweert de koran dat moslims ‘geen geloof’ kunnen hebben, tenzij ze zich volledig onderwerpen aan de beslissingen van Allah en Mohammed. Als Allah moslims gebiedt om geen vrienden te zijn met niet-moslims, betekent zijn vriendschap met niet-moslims ongeloof en zelfs afgoderij.

Veel hedendaagse moslims, vooral in het Westen, zullen dergelijke geboden gewoon op een andere manier interpreteren. Het loslaten van een duidelijke leer van de islam ten gunste van iets wat men als beter beschouwt, is echter de zonde van bid’ah (verandering, vernieuwing):

De boodschapper van Allah zei: “Het beste van de toespraak is opgenomen in het Boek van Allah, en het beste van de leiding is de leiding gegeven door Mohammed. En de meest kwaadaardige zaken zijn hun innovaties (vernieuwingen); en elke verandering is fout” (10).

Allah’s gezant zei: “Als iemand een vernieuwing (herinterpretatie) brengt of een vernieuwer van dienst is, zal de vloek van Allah, de engelen, en alle mensen op hem komen” (11).

Met andere woorden, moslims kunnen niet ontsnappen (zich onttrekken) aan de geboden van Allah door het invullen

van hun persoonlijke opvattingen van westerse tolerantie in teksten die geweld en onderdrukking eisen. Herinterpretatie brengt alleen maar meer veroordeling door Allah.

Een terugkeer naar de zuivere islam

Deze waarschuwingen werden heel serieus genomen door Mohammed en zijn volgelingen. Inderdaad, toen Mohammed stierf, voerde zijn naaste metgezel (en de eerste ‘goedgeleide [volgzame] kalief’ van de islam) Abu Bakr, een reeks van oorlogen tegen afvalligen. Sommige van deze afvalligen hadden de islam afgezworen toen ze hoorden dat Mohammed dood was. Anderen, echter, die hun geloof in de islam behielden, weigerden zakat (een soort aalmoes of belastingen) te betalen aan het bewind van Abu Bakr. Opvallend was dat Abu Bakr de mensen die weigerden om zakat te betalen, in dezelfde categorie plaatste als degenen die de islam hadden afgezworen. Afwijzing van een islamitische kerngewoonte was niet anders dan het verwerpen de islam, dus Abu Bakr verklaarde de oorlog aan hen allen (12).

Abu Bakr, de leider van het oorspronkelijke islamitische kalifaat, is dus overgegaan tot het zuiveren van moslimlanden van ongehoorzaamheid, hypocrisie en afvalligheid. Hij streed tegen de mensen die geloofden dat ze moslims waren, maar die niet volledig gehoorzaam aan Allah

waren. Bijna veertien eeuwen later werd een moslimgeleerde, genaamd Ibrahim ibn (zoon van) Awwad ibn Ibrahim ibn Ali ibn Muhammad al-Badri al-Samarrai, uitgeroepen tot leider van een vernieuwd islamitisch kalifaat. Hij koos de oorlognaam ‘Abu Bakr al-Baghdadi’ (‘Abu Bakr van Bagdad’). Hij is de nieuwe Abu Bakr, en doet voor het vernieuwde kalifaat wat de oorspronkelijke Abu Bakr deed voor het originele kalifaat.

Omdat Mohammed verklaarde dat de grootste generatie moslims de eerste generatie was, en dat moslims het voorbeeld van de recht-geleide kaliefen moeten volgen, is het niet duidelijk te maken dat Islamitische Staat bezig is met het overtreden van de leer van de islam als zij probeert om moslimlanden te zuiveren van ongehoorzaamheid, hypocrisie en afvalligheid. Zoals Maajid Nawaz heeft opgemerkt, zijn de acties van Islamitische Staat precies datgene wat we van een precieze, letterlijke lezing van de koran zouden verwachten.

Waarom dan zijn er toch zoveel vreedzame moslims in de wereld (met inbegrip van moslims die vechten tegen de Islamitische Staat)? Gelukkigerwijs zijn, ondanks de inspanningen van jihadisten, moslims vaak beïnvloed door meer dan alleen de koran. Zowel iemands afkomst, ouders, cultuur, vrienden, onderwijs, enzovoort, spelen allemaal een rol in hoe die persoon zal leven, handelen, en een korantekst zal interpreteren. Veel westerse moslims zijn zelfs duidelijk beïnvloed door christelijke waarden. Daarom zullen miljoenen moslims ermee doorgaan om een veel beter

leven te leiden dan de koran beveelt. We moeten deze moslims beschermen, omdat groepen zoals ISIS hen beschouwen als huichelaars.

Bemoedigend is dat er ook moslims zijn, die christenen en joden willen beschermen. Ruim 250 moslimgeleerden en intellectuelen uit 120 moslimlanden riepen onlangs tijdens een door de Marokkaanse regering georganiseerde driedaagse conferentie in Marrakesh op om in islamitische landen de religieuze minderheden te beschermen tegen vervolging en hun vrijheid van godsdienst waarborgen. Deze verklaring past binnen de tendens in de islamitische wereldgemeenschap om kritischer stelling te nemen tegenover religieus gemotiveerde terreurdaden van met name ISIS (13).

Dr. David Wood is de gastheer van de live talkshow 'Jezus of Mohammed?' op het Trinity Channel. Hij heeft deelgenomen aan meer dan dertig publieke debatten met moslims in de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk.

Vertaling: Piet Guijt

Dit artikel verscheen voor het eerst in het CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL, vo-

lume 37, nummer 06 (2014). De volledige tekst van dit artikel is verkrijgbaar in PDF format op: <http://www.equip.org/PDF/JAF1376.pdf>

Voor verdere informatie kan worden verwezen naar: <http://www.equip.org/christian-research-journal/>

Koranteksten in de Nederlandse taal zijn te vinden op o.a.: <http://koran.nl> en <http://moslima.ansaar.nl/index.php/component/content/category/164-koran-in-het-nederlands>

Noten

1. 'ISIS' betekent 'Islamitische Staat van Irak en Syrië', terwijl 'ISIL' staat voor 'Islamitische Staat van Irak en de Levant'. De Levant is een gebied dat Syrië omvat, maar ook Israël, Jordanië, Libanon, Cyprus, de Palestijnse gebieden, en een deel van Turkije. De wijziging tot de meer algemene 'Islamitische Staat' suggereert dat de leiders van het kalifaat meer op het oog hebben dan hun directe omgeving.
2. http://www.cnn.com/2014/09/10/politics/transcript-obama-syria-isis-speech/index.html?hpt=po_c1.
3. <https://www.facebook.com/Maajid-NawazFanPage/photos/a.551104524956817.1073741829.135775283156412/736044739796127/?type=1&theater>.
4. Koran passages gemarkeerd 'Hilali-Khan' zijn ontleend aan de Hilali-Khan vertaling door Muhammad Taqi-ud-Din al-Hilali en Muhammad Muhsin Khan. Tenzij anders aangegeven, zijn alle (Engelse) koranteksten van de M.H. Shakir vertaling.
5. Voor allerlei verhalen over het aan

moslims toestaan van het recht om seks met hun gevangenen te hebben, zie 'Mohammed en de vrouwelijke gevangenen' door Silas, beschikbaar op <http://answering-islam.org/Silas/femalecaptives.htm>.

6. Met betrekking tot gedwongen bekeering, verklaarde Mohammed: "Het is mij opgedragen om te vechten tegen mensen totdat ze getuigen dat er geen god is dan Allah, dat Mohammed de boodschapper van Allah is, en ze het gebed doen en zekat betalen, en als ze het doen, dat dan hun bloed en bezittingen gegarandeerd namens mij beschermd zijn behalve wanneer deze verdedigd zijn door de wet, en hun zaken rusten bij Allah" (Sahih Muslim, trans. Abdul Hamid Siddiqi [geen andere publicatiegegevens opgenomen in de tekst], nummer 33).
7. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-cairo-university-6-04-09>.
8. Ibn Kathir, Tafsir Ibn Kathir, Volume III (Riyad: Darussalam Publishers, 2000), 161. De gehele Darussalam editie is ook online beschikbaar op www.qtafsir.com.
9. Sunan an-Nasa'i, trans. Nasiruddin al-Khattab (Riyad, Saoedi-Arabië: Darussalam Publishers, 2008), nummer 4062.
10. Sahih Muslim, nummer 1885.
11. Ibid., Nummer 3163.
12. Zie Sahih al-Bukhari, trans. Muhammad Muhsin Khan (Riyad, Saoedi-Arabië: Darussalam Publishers, 1997), nummer 7284.
13. Wilts, Gerhard, Moslimgeestelijken eisen bescherming christenen. Nederlands Dagblad, 28 januari 2016.

Het recht op leven begint het leven

Inleiding

In de loop van de geschiedenis zijn er in de abortusdiscussie veel criteria genoemd om te beoordelen wanneer een menselijk organisme in zijn ontwikkeling het punt bereikt heeft waarin het volledig mens genoemd kan worden. Sommige criteria zijn gebaseerd op zogenaamde 'beslissende' momenten in de ontwikkeling van de foetus. Andere criteria berusten op bepaalde voorwaarden waaraan een wezen, al of niet geboren, moet voldoen om als een menselijk wezen beschouwd te worden. En weer anderen beweren dat er geen 'beslissend' moment is, maar dat, naarmate de ongeborene groeit, er steeds meer aanspraak op het mens-zijn mogelijk is. Ik ben van mening dat al deze standpunten gebrekkig zijn. In dit artikel zal ik verdedigen dat het pro-life standpunt, dat inhoudt dat volledig mens-zijn begint bij de conceptie, het meest coherent is en in overeenstemming met onze fundamentele waarden. Om dit standpunt adequaat te verdedigen, zal ik in dit artikel kritiek leveren op enkele criteria die worden gehanteerd tegen de pro-life visie..

Agnostisch criterium: "Niemand weet wanneer het leven begint"

Vanuit de abortus-lobby wordt vaak beweerd dat niemand weet wanneer het leven begint. Die formulering is niet scherp genoeg. Want niemand die iets weet van de prenatale ontwikkeling, twijfelt er één moment aan dat het individuele biologische leven vanaf de conceptie al aanwezig is. Wat de voorstanders van abortus met die uitspraak waarschijnlijk bedoelen is dat niemand weet wanneer het volledige mens-zijn in het proces van de menselijke ontwikkeling van het individu in de baarmoeder bereikt wordt. Omdat niemand weet wanneer het leven begint, claimt men vanuit een juridisch standpunt dat abortus legaal moet blijven. Ik denk dat je dit standpunt met vier argumenten kunt bestrijden (1):

1) Het is een tweesnijdend zwaard. Als niemand weet wanneer het 'volledige mens-zijn' bereikt is, dan kunnen we

niet verhinderen dat een satansaanbidder, die gelooft dat de mens pas volwaardig is op tweejarige leeftijd, zijn anderhalfjarige zoon offert aan de boze. Immers, wie weet wanneer het leven begint?

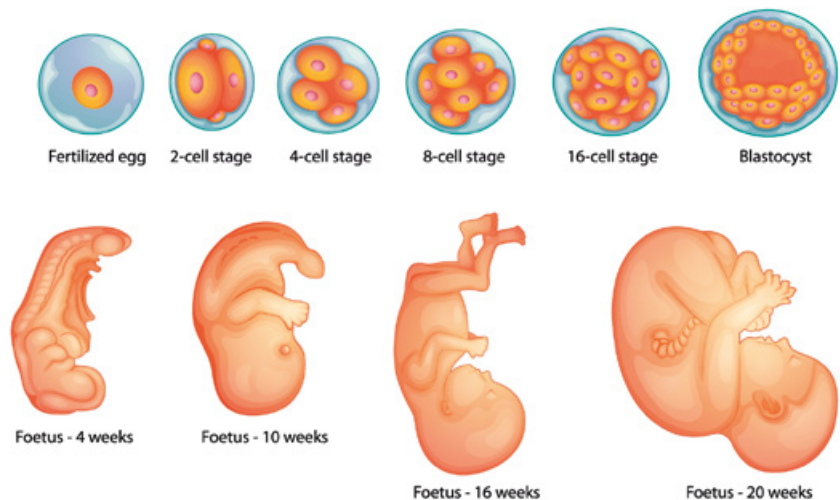
- 2) Als het waar is dat we niet weten wanneer het mens-zijn begint, dan is dat juist een uitstekende reden om de ongeborene niet te doden, omdat we het risico lopen een menselijk wezen met een volledig recht op leven te doden. Als jagers bij ieder geluid uit de struiken gelijk zouden schieten zonder echt te weten waarop, zou het jagen snel verboden worden. Onwetendheid omtrent de status van een wezen is geen rechtvaardiging het om te brengen.
- 3) Omdat we alle biologische prenatale feiten over de ontwikkeling kennen, hebben we uitstekende redenen om aan te nemen dat alle kenmerken van het mens-zijn aanwezig zijn bij de conceptie en dat de aard van zowel het prenatale als postnatale bestaan een kwestie is van ontplooiing van menselijke groei en ontwikkeling, die in feite pas ophoudt bij de dood. Met andere woorden: ongeborenen zijn net

als de rest van ons niet **mogelijke/potentiële** mensen maar mensen met veel **potentieel!**

- 4) Door het om praktisch iedere mogelijke reden toelaten van abortus

Human Embryonic and Foetal Development

en: wanneer

?

tijdens de negen maanden durende zwangerschap, hebben abortus-activisten omwille van allerlei praktische doeleinden in feite beslist wanneer het volledig mens-zijn bereikt is. Ze hebben besloten dat dit het moment van de geboorte is. Dezelfde lobbyisten die beweren dat niemand weet wanneer het leven begint, handelen vanuit het standpunt dat leven begint bij de geboorte, hoewel enkele van hen zoals Peter Singer en Michael Tooley ook spreken van kindermoord. (8) Hun daden spreken een duidelijker taal dan hun woorden!

Sommige abortus-activisten beweren zelfs dat de persoonlijkheid bij de conceptie een religieus geloof is, een niet-bewijsbaar biologisch feit. (9) Dit overigens tot schaamte van andere aanhangers van abortus. Wat zou men mogelijk bedoelen met een dergelijke aanname? Beweert men dat religieuze claims in principe wetenschappelijk onbewijsbaar zijn? Als dat zo is, heeft men ongelijk, want

vele religies zoals het christendom en de islam geloven dat de fysieke wereld echt bestaat, hetgeen een belangrijke aanname in de wetenschap is. Er zijn ook religies die het letterlijke bestaan van de fysieke wereld ontkennen zoals Christian Science en sommige denominaties van het Hindoeïsme. (10) Maar misschien zijn de 'vrije keuze' aanhangers van abortus van mening dat de biologie ons niets vertelt over de waarden. Als dat zo is, is het deels waar en deels onwaar. Het is in zoverre waar dat de fysieke wetenschappelijke feiten van zonder enige morele reflectie van onze kant niet vertellen wat waar en niet waar is. Maar het is niet waar dat de fysieke wetenschappelijke feiten van ons niet kunnen vertellen **op wie** we de waarden waarvan we ons bewust van zijn, moeten toepassen. Als ik bijvoorbeeld met mijn auto in de richting van een levende vrouw of een etalagepop rijd, kan biologie mij helpen om te voorkomen dat ik geen moord pleeg. Het rijden over een etalagepop is geen doodslag, maar een levend mens aanrijden wel!

Waarschijnlijk is het net andersom, namelijk dat als de 'vrije keuze' lobby beweert, dat menselijk leven als iets filosofisch beschouwd moet worden, dit ook niet wetenschappelijk bewezen kan worden. Is het dan ook niet zo dat de overtuiging, waar veel mensen anders over denken, dat een vrouw recht heeft op abortus geen wetenschappelijke is, maar een filosofische overtuiging is waarover men van mening kan verschillen?

Als het pro-life standpunt niet in de wet kan worden vastgelegd omdat het een religieus-filosofisch standpunt is, dan geldt dit ook voor de standpunten van de pro-abortus lobby. Nu zou een voorstander van de 'vrije abortusrechten' kunnen reageren door te zeggen dat dit feit alleen al een goede reden is om aan iedere vrouw zelf over te laten om te kiezen of ze een abortus wil of niet. Dit nu is precies wat de voorstanders van abortus zeggen. Maar de pro-life lobby kan dan de voorstanders van abortus met hun eigen logica bestrijden. Men zou namelijk kunnen stellen dat aangezien de positie van abortusrechten slechts een filosofische is waarover mensen verschillend denken, men het ongebooren menselijk wezen moet toestaan om geboren te worden en om zelf te kiezen of ze wil leven of sterven. Onzin natuurlijk. Kortom het argument dat we niet weten wanneer een leven begint, is ontoereikend.

Implantatie

Er zijn enkele pro-life voorstanders zoals dr. Bernard Nathanson (11) die beweren dat het volledige mens-zijn pas begint als na een week de conceptie geïmplantéerd wordt in de baarmoeder. Ook hierop wil ik met 4 tegenwerpingen reageren:

- 1) Nathanson stelt dat op het moment van implantatie van de ongeboorene deze zijn aanwezigheid t.o.v. baarmoeder van de moeder bekend maakt door het uitzenden van eigen signalen, namelijk de productie van hormonen. Na een week is er een

innesteling die volgens Nathanson belangrijk is omdat vóór die tijd de genetische structuur van de ongeboorene incompleet was omdat het meest elementaire element dat leven voortbrengt ontbrak, namelijk een interface met een menselijke gemeenschap en communicatie. (12) Nathanson vindt dus de hormonale communicatie met de moeder essentieel voor volwaardig mens- zijn. Ik denk dat dit argument verkeerd is en wel om twee redenen. Ten eerste: hoe is het mogelijk dat iemands bestaan afhankelijk is van de vraag of anderen zich bewust zijn van je bestaan? Het is juist eerder zo dat het niet van essentieel belang of iemand weet dat je bestaat, want je bent wie je bent, ongeacht of de anderen zich bewust zijn van je bestaan. Als je met iemand communiceert, maakt dat op zichzelf ons niet tot een menselijk wezen. In filosofische termen is het zo dat Nathanson epistemologie (de studie van de manier waarop we dingen weten) verwacht met ontologie (de studie van het zijn of het bestaan).

2) Een tweede bezwaar wat mijn eerste bezwaar ondersteunt, wordt door Nathanson zelf genoemd. Hij schrijft: “Als implantatie biologisch gezien het beslissende moment is voor het bestaan van de ongeboorene, hoe moeten we dan aankijken tegen ‘reageerbuis-baby’s’? De zygote (bevruchte eicel) wordt in deze gevallen gezien in zijn ontwikkelingstoestand en kondigt zijn bestaan aan voordat het wordt geïmplanteerd”. Nathanson reageert op de vraag door te beweren dat wanneer de zygote in zijn ontwikkelingsstoestand in de reageerbuis is, het in feite al biologisch en filosofisch gezien geïmplanteerd is en dat het al een band bereikt heeft met een menselijke

gemeenschap voordat hij ge- ‘re-implanteert’ wordt in de baarmoeder van de moeder. (13) Dit is een zwak punt van Nathanson, want hij moet toegeven dat er geen essentieel verschil bestaat tussen de geïmplanteerde en niet-geïmplanteerde zygote, maar alleen een bijkomstig verschil namelijk dat bij de één het vroegere bestaan bekend is en bij de ander niet. Je kunt het vergelijken met het verschil tussen Donald Trump, een onbekende kluisenaar, en een andere Donald Trump die ondernemer en miljardair is. Ze bestaan alle twee. Zo is er ook geen wezenlijk verschil tussen een onbekende en bekende conceptie. Het lijkt onlogisch om te beweren dat iemands essentie afhankelijk is van de kennis van iemand anders over zijn bestaan.

3) Er is een ander argument voor de stelling dat implantatie het beslissende moment van volledig mens-zijn is. Als we beweren dat dit mens-zijn begint bij de conceptie, moeten we een antwoord hebben op de situatie waarbij sommige entiteiten die voortkomen uit de vereniging van sperma- en eicellen (14) geen menselijke wezens zijn en zich nooit tot een menselijk leven zullen ontwikkelen, en de situatie dat er menselijk leven tot stand komt zonder de samensmelting van sperma en eicel (14) Nathanson geeft enkele voorbeelden van niet-menselijke entiteiten die het gevolg zijn van de samensmelting van sperma en eicel: de mola zwangerschap, waarbij een eicel zonder erfelijk materiaal wordt bevrucht door een spermacel, vaak het gevolg van een gedegenererde placenta. Verder het choriocarcinoma, dit is een kwaadaardig gezwel in de baarmoeder (uteruscarcinoom) dat ontstaat in de oppervlaktecellen (epi-

theelcellen) van de chorionvlokken van de baarmoeder (placenta). Dit is één van de meest kwaadaardige gynaecologische tumoren. Ook noemt hij het blighted ovum (windei). Dit is een zwangerschap die al in een heel vroeg stadium wordt afgebroken en in een miskraam eindigt. De vruchtzak bevat wel vloeistof, maar geen embryocellen wanneer de miskraam optreedt.. Een voorbeeld van de wording van een mens die niet tot stand komt door de vereniging van sperma en eicel is de kloon (15). Het probleem met Nathansons stelling is dat hij twee begrippen verwacht, namelijk noodzakelijke voorwaarden en voldoende voorwaarden. Iemand die beweert dat volledig mens-zijn begint bij de conceptie, beweert niet dat alles wat het resultaat is van een eicel-sperma-verbinding noodzakelijkerwijs een conceptie is. Dat wil zeggen, elke voorstelling van een unieke individuele menselijke entiteit is het resultaat van een verbinding van sperma en eicel, maar niet elke eicel-sperma-verbinding past in dit concept.

De sperma-eicel-verbinding is een **noodzakelijke** voorwaarde voor een conceptie, maar nog geen **voldoende** voorwaarde. Nathanson heeft wél gelijk als hij zegt dat het moment dichtbij is dat er menselijke wezens zullen ontstaan zonder een moment van conceptie. Maar dat betekent alleen maar dat die verbinding geen **noodzakelijke** voorwaarde is voor het mens zijn net zoals de sperma—eicel-verbinding niet een **voldoende** voorwaarde voor conceptie is. Kortom, Nathansons argument betreffende zowel het niet ontwikkelen van sperma-eicel-verbindingen tot menselijke entiteiten als de mogelijk-

heid van klonen, doet niets af aan het pro-life standpunt dat het volledig mens-zijn begint bij de conceptie. Er wordt geschat dat 20 tot 50 % van alle concepties sterven vóór de geboorte. En men denkt dat 30% sterft vóór de implantatie. (17) Sommige mensen beweren dat die feiten het moeilijk maken te geloven dat ongeborenen volledig menselijk zijn in het vroegste stadium vóór de implantatie. Maar het is geen rechtsgeldig argument om het aantal stervenden als criteria voor het al of niet van nature volledig mens-zijn te nemen. Dat is bijvoorbeeld hetzelfde als te veronderstellen dat in landen met een hoge sterfte de baby's minder menselijk zijn dan baby's die in landen met een lage kindersterfte geboren worden.

- 4) De aanhangers voor vrije keuze van abortus kunnen hierop reageren met de opmerking dat als het waar is dat elke bevruchte eikel menselijk is,

we ook verplicht zijn om alle spontane abortussen zo veel mogelijk te voorkomen. Met als gevolg dat dit zou leiden tot overbevolking, uithongering en dood door medische verwaarlozing. Dit antwoord kan ons in eerste instantie in verwarring brengen omdat we de morele verplichting hebben geen moord te plegen (dat wil zeggen om een abortus uit te voeren). Maar hebben we ook de plicht om in te grijpen in een natuurlijke dood? (dat wil zeggen: de conceptie toe te staan om spontaan af te breken). Het beschermen van leven is een morele verplichting, maar het zich verzetten tegen een natuurlijke dood is niet per se een morele plicht... Het is niet tegenstrijdig als we enerzijds het leven willen beschermen tegen een kunstmatige abortus en anderzijds een natuurlijke dood door een spontane abortus toestaan. (18) Ik moet toegeven dat de kwestie van inmenging in een spontane abortus de pro-life ethicus dwingt om nog zorgvuldiger na te denken over zijn of haar positie en daarin onderscheid en nuanceringen aan te brengen die niet populair zijn voor iedereen in de pro-life achterban. Maar net zomin het toestaan dat de stekker wordt getrokken uit een machine (waardoor een patiënt met een onomkeerbaar coma in leven wordt gehouden) mag worden gebruikt tegen het standpunt dat het vermoorden van gezonde volwassenen moreel verkeerd is, net zomin mag het reageren op een spontane abortus worden gebruikt tegen de pro-life ethiek, die zegt dat we een gezond en normaal ontwikkelende ongeborene niet actief mogen doden.

Scheiding, splitsing van de conceptie

Sommige mensen beweren dat bij

moderne technieken als twinning (het scheiden van een enkele conceptie) en recombinatie (de hereniging van twee concepties) het individuele menselijk leven pas ná die technieken ontstaat, dus niet vóór de implantatie. Maar uit een zorgvuldige bestudering van de aard van de splitsing en recombinatie blijkt dat er geen reden is om te veronderstellen dat de oorspronkelijke conceptie vóór het toepassen van deze technieken niet volledig menselijk zou zijn. In de eerste plaats zijn de wetenschappers het oneens over veel aspecten van scheiding. Sommigen beweren dat twinning (splitsing) een niet-seksuele vorm van voortplanting is. Dit is een reproductie van een eikel zonder bevruchting, hetgeen een normaal proces is bij sommige ongewervelden en plantensoorten. Anderen beweren dat wanneer de splitsing optreedt, een bestaand mens sterft en leven geeft aan twee identieke menselijke wezens zoals hijzelf. Weer anderen beweren dat, gezien het feit dat niet alle menselijke concepties de mogelijkheid van splitsing hebben, men kan stellen dat er in sommige concepties een fundamentele dualiteit bestaat vóór de splitsing. Men kan dan aannemen dat in sommige initiële fasen twee individuele levens aanwezig zijn sinds het begin van de bevruchting. In ieder geval doet het begrip splitsing niets af aan de stelling dat het volledig mens-zijn begint bij de conceptie. (19) Elke conceptie, zelfs vóór twinning of recombinatie, is nog steeds een genetisch unieke persoon, die verschilt van zijn of haar ouders. Met andere woorden: als identieke tweelingen of meerlingen het gevolg zijn van een scheiding van de conceptie of een resultaat van het combineren van twee concepties, is het niet logisch om te stellen dat de voorafgaande conceptie niet menselijk was. (20) Ter illustratie hiervan een verhaal van de filosoof Robert Wennberg:

Stel je voor dat we in een wereld leven waarin het voor een klein aantal teenagers mogelijk is om door enkele geheimzinnige, natuurlijke middelen zichzelf op hun zestiende verjaardag te splitsen in twee personen. We zouden er geen moment aan twifelen dat die persoon vóór zijn of haar zestiende een volwaardig mens is. Evenmin zouden we geneigd zijn om aan te nemen dat men het leven vóór het zestiende levensjaar ongestraft kan doden, net zoals we dat ook na het zestiende jaar na een eventuele splitsing niet zouden goedkeuren. Echt verwonderlijke zou het zijn om die vergelijking door te trekken, en dat twee tieners zich zouden verenigen tot één tiener. Hoe dan ook, in al deze voorbeelden zouden we de individuele claims van volwaardig menselijk leven niet in twijfel trekken. We

kunnen misschien allerlei vragen stellen over de persoonlijke identiteit, maar we zouden het recht van leven van deze splitsingen of herenigingen niet ontkennen. Dergelijke overwegingen zijn relevant als het gaat om te bepalen op welk moment een individu recht heeft op leven in de baarmoeder. (21)

De verschijningsvorm van het mens-zijn

Sommigen beweren dat de ongeboorene pas volledig menselijk is als deze het uiterlijk van een kind krijgt. Prof. Ernest van den Haag (22) beaamt deze stelling hoewel hij dit criterium koppelt aan waarnemingsvermogen, waarop ik later zal ingaan. Hij schrijft dat als bij ongeborenen de hersenen en een neurale systeem zich na drie maanden hebben ontwikkeld, het begint te lijken op een embryonaal menselijk wezen. (23) (Hij noemt daarbij niet dat er na 40 of 42 dagen al hersengolven te meten zijn) Nadat het embryo op een menselijk leven begint te lijken, is abortus niet meer geoorloofd tenzij het leven van de moeder in gevaar komt en het op een mens lijkende embryo grote afwijkingen heeft. (23) Je kunt een heleboel afdingen op deze stelling. Zo zijn er bijvoorbeeld etalagepoppen in winkels die veel op mensen lijken, maar het toch echt niet zijn. Ook zijn er mensen met uiterlijke eigenaardigheden zoals de 'bebaarde dame' en de 'olifant man' die misschien meer lijken op niet-menselijke primaten, maar toch echt volledig mens zijn. De reden waarom we een etalagepop niet menselijk vinden en de bebaarde dame en olifant man wel, is niet vanwege hun uiterlijk maar omdat ze genetisch als primair individueel organisme functioneren en daardoor behoren tot de homo sapiens. Davis wijst erop dat het bezwaar tegen het criterium 'uiterlijk van mens-zijn' is, dat men veronderstelt dat een persoonlijkheid alleen postnataal zou bestaan. Als je er even over nadenkt, moet je al gauw tot de conclusie komen dat 'uiterlijk van mens-zijn' een dynamisch begrip is en niet statisch. Ieder van ons zal tijdens een normale ontwikkeling en groei een opeenvolging van verschillende uiterlijke kenmerken vertonen. Een vroeg embryo lijkt inderdaad niet op een pasgeborene, maar ziet er precies zo uit zoals het in het stadium van ontwikkeling uit moet zien. Het uiterlijk van een 80-jarige is totaal anders dan van een pasgeboren kind en toch zal iedereen ze zien als volwaardige mensen. In beide gevallen hebben we geleerd om de fysieke verschijningsvorm in verband te brengen met het ontwikkelingsstadium en vinden dit normaal. (24) Het is misschien waar dat we, psychologisch gezien, minder moeite hebben om menselijk leven, wat we niet dagelijks zien, te doden, maar dat

doet niets af van het feit dat het om menselijk leven gaat. Zodra we onderkennen dat de menselijke ontwikkeling een proces is wat niet ophoudt bij de geboorte, zullen we inzien dat voor het criterium 'uiterlijk van mens-zijn' het vergelijken van een ongeboorene van 6 weken met een pasgeborene hetzelfde is als het vergelijken van een pasgeborene met een tiener. Als we tot conclusie gekomen zijn dat de criteria voor het mens-zijn niet de uiterlijke kenmerken na de geboorte zijn, waarom zouden we dat dan vóór de geboorte wél doen? Het menselijk leven is een continuüm van de conceptie tot de natuurlijke dood. (25) Door de verwarrende beschrijving van menselijkheid door Van den Haag kan dit ongewild naast andere vooroordelen zoals seksisme, racisme tot een nieuw vooroordeel leiden, namelijk wel of niet geboren. Evenals andere vooroordelen zoals seksisme en racisme benadrukt het niet-essentiële verschillen zoals het hebben van een ander uiterlijk om een

bepaalde favoriete groep te ondersteunen, namelijk 'de al geboren'.

Menselijke gevoelens

Sommige mensen in het pro-abortus kamp denken dat, omdat ouders bij de dood van een embryo of foetus minder rouwen dan bij de dood van een baby, daaruit zou blijken dat een foetus niet geheel menselijk is. Dit gevoelscriterium is een zeer wankel basis voor het morele handelen. Noonan heeft hierover opgemerkt: "Gevoel is een beruchte onzekere factor in het beoordelen van mens-zijn. Vele mensen hebben moeite om personen die een andere taal, huidskleur, religie of geslacht hebben, als volwaardige mensen te zien". (26) Men voelt het over het algemeen als een groter verlies als een gezonde ouder plotseling overlijdt dan dat er in onderontwikkelde landen dagelijks honderden mensen sterven van de honger. Betekent dit dat de laatste groep minder menselijk is dan één van de ouders? Zeker niet.

Noonan wijst erop dat, afgezien van onze reactie op groepen vreemdelingen, we meer verdriet ervaren bij het verlies van een tienjarige jongen dan bij het verlies van zijn één dag oude broertje of zelfs zijn 90 jaar oude grootvader. De reden voor dit verschil in rouw heeft meer te maken met de relatie die we hadden en met de potentiële toekomstige mogelijkheden die verdwijnen en de belevenissen met elkaar die ophouden, dan dat er een wezenlijk verschil in mens-zijn bestaat tussen een pasgeborene, tiener of 90-jarige. (27)

De eerste beweging in de moederschoot

Het ontstaan van leven werd van oudsher gedateerd op het moment dat de moeder voor het eerst beweging voelde. Dat was het moment waarvan sommige middeleeuwse geleerden dachten dat er leven was in de foetale ontwikkeling of dat de 'ziel' in het ongeboren lichaam gekomen was. Omdat men toen geen kennis had

van de biologische feiten die we nu kennen, geloofde men dat vóór de eerste gevoelde beweging niet aangetoond kon worden dat de ongeboren entiteit 'levend' of 'volkomen menselijk' was. Door de huidige stand van de biologie is overtuigend aangetoond dat er een biologisch, levend menselijk individu aanwezig is vanaf de conceptie, en heeft men het criterium 'leven door beweging te voelen' afdoende weerlegd net zoals de huidige astronomie het geocentrische zonnestelsel heeft weerlegd. Betekent dit dat onze voorouders niet 'pro-life' waren? Helemaal niet. Jurist en theoloog John Warwick Montgomery zegt dat op het moment dat onze voorouders in het ervaren van leven door beweging het begin van het mens zijn zagen, dit gewoon een eerste overtuigend bewijs van identificatie van leven was. Ze beweerden juist dat, zodra je nieuw leven ervoer, er bescherming moest komen. Nu weten we dat het leven begint bij de conceptie zonder dat er nog meer voorwaarden toegevoegd worden. (28) Dus als de rechtsbescherming in overeenstemming wil zijn met onze wetenschap, moet die bescherming van de ongeboren entiteit uitgebreid worden tot het begin van de conceptie. Nu weten we dat het vermogen om beweging van de ongeborene te voelen afhankelijk is van de dikte van het vetweefsel van de moeder. Het lijkt me niet van deze tijd om te zeggen dat het ongeboren mens-zijn afhangt van de vraag of men zo gelukkig is dat men geboren wordt in een lichaam dat frequent de aerobiclessen heeft bijgewoond!

Geboorte

Sommige mensen beweren dat het mens-zijn pas bereikt wordt met de geboorte, en wel om twee redenen. Ten eerste begint men in onze samenleving pas bij de geboorte met het bepalen van de leeftijd. Ten tweede wordt een kind pas na de geboorte gedoopt en in de familie opgenomen. Ook hier kun je een aantal kritische vragen bij stellen. Dat mensen vanaf de geboorte de leeftijd gaan tellen, een naam geven en na de geboorte gaan dopen zijn gewoon sociale gebruiken in onze samenleving. Men is immers niet minder menselijk als men te vondeling gelegd wordt, geen naam krijgt of niet gedoopt wordt. Sommige culturen, zoals de Chinese, beginnen de leeftijdsbepaling vanaf de conceptie. Betekent dat dan dat de Amerikaanse ongeborenen minder menselijk zijn dan de Chinese? Ten tweede is er geen wezenlijk verschil tussen een ongeboren entiteit en een pasgeborene baby, slechts qua verschil in de plaats waar men zich bevindt. Zoals Wennberg zegt: "De zekerheid van volwaardig mens zijn hangt niet af van de plaats waar men is, want dat is niet

bepalend voor het recht op leven". (29) Voorvechters van abortus zoals Peter Singer en Helga Kuhse zijn het over één ding eens: "De pro-life groepen hebben gelijk met hun stelling dat de plaats waar de baby zich bevindt, binnen of buiten de baarmoeder, niet van cruciaal belang is. Het is daarom niet logisch dat we het goed vinden als een baby één week voor de geboorte gedood wordt en zodra het geboren wordt, alles gedaan moet worden om de baby in leven te houden. Tenslotte een andere uitspraak van Wennberg (30): "Een pasgeborene chimpansee kan als een pasgeborene mens behandeld worden (dat wil zeggen gedoopt en geaccepteerd in de familie), maar dat betekent nog niet dat hij volledig mens is!"

© Francis J. Beckwith

© Vertaling: Gerard Feller

Article ID DA020-3 Christian Research Institute

Noten

1. The facts in this section are taken from the following: F. Beck, D. B. Moffat, and D. P. Davies, *Human Embryology*, 2d ed. (Oxford: Basil Blackwell, 1985); Keith L. Moore, *The Developing Human: Clinically Oriented Embryology*, 2d ed. (Philadelphia: W. B. Saunders, 1977); Andre E. Hellegers, "Fetal Development," in *Biomedical Ethics*, ed. Thomas A. Mappes and Jane S. Zembaty (New York: Macmillan, 1981), 405-9; and Stephen M. Krason, *Abortion: Politics, Morality, and the Constitution* (Lanham, MD: University Press of America, 1984), 337-49.
2. Subcommittee on Separation of Powers, report to Senate Judiciary Committee S-158, 97th Congress, 1st Session, 1981, as quoted in Norman L. Geisler, *Christian Ethics: Options and Issues* (Grand Rapids: Baker, 1989), 149.
3. James J. Diamond, M.D., "Abortion, Animation and Biological Hominization," *Theological Studies* 36 (June 1975): 305-42.
4. Krason, 341.
5. John T. Noonan, "The Experience of Pain by the Unborn," in *The Zero People*, ed. Jeff Lane Hensley (Ann Arbor, MI: Servant, 1983), 141-56.
6. *Ibid.*, 151-52.
7. See Mortimer Rosen, "The Secret Brain: Learning Before Birth," *Harper's*, April 1978, 46-47.
8. See Michael Tooley, *Abortion and Infanticide* (Oxford: Clarendon Press, 1983); and Peter Singer and Helga Kuhse, "On Letting Handicapped Infants Die," in *The Right Thing to Do*, ed. James Rachels (New York: Ran-

- dom House, 1989).
9. This is from a pamphlet distributed by the National Abortion Rights Action League, *Choice — Legal Abortion: Abortion Pro & Con*, prepared by Polly Rothstein and Marian Williams (White Plains, NY: Westchester Coalition for Legal Abortion, 1983), n.p.
  10. On Christian Science, see Walter R. Martin, *Kingdom of the Cults*, 2d rev. ed. (Minneapolis: Bethany House, 1977), 111-46. On the Hindu denial of the physical world, see Elliot Miller, *A Crash Course on the New Age Movement* (Grand Rapids: Baker, 1989), 16-18, 22.
  11. Bernard Nathanson, M.D., *Aborting America* (New York: Doubleday, 1979), 213-17.
  12. *Ibid.*, 216.
  13. *Ibid.*, 217.
  14. *Ibid.*, 214.
  15. *Ibid.*
  16. For a summary of the philosophical and scientific problems surrounding human cloning, see Andrew Varga, *The Main Issues in Bioethics*, 2d. ed. (New York: Paulist Press, 1984), 119-26.
  17. As cited in John Jefferson Davis, *Abortion and the Christian* (Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed, 1984), 60. Cf. Thomas W. Hilgers, M.D., "Human Reproduction," *Theological Studies* 38 (1977):136-52.
  18. Geisler, *Christian Ethics*, 153.
  19. See Varga, 64-65.
  20. *Ibid.*, 65.
  21. Robert Wennberg, *Life in the Balance: Exploring the Abortion Controversy* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1985), 71.
  22. Ernest Van Den Haag, "Is There a Middle Ground?," *National Review*, 12 December 1989, 29-31.
  23. *Ibid.*, 30.
  24. Davis, 58.
  25. *Ibid.*, 59.
  26. John T. Noonan, "An Almost Absolute Value in History," in *The Morality of Abortion*, ed. and intro. John T. Noonan (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1970), 53.
  27. *Ibid.*
  28. John Warwick Montgomery, *Slaughter of the Innocents* (Westchester, IL: Crossway, 1981), 37. For more on quickening, see *ibid.*, 103-19; and David W. Louisell and John T. Noonan, "Constitutional Balance," in *The Morality of Abortion*, 223-26.
  29. Wennberg, *Life in the Balance*, 77.
  30. Singer and Kuhse, 146.
  31. Wennberg, 77-78.

Studiedag “vreugde begint”

Kan de neurologie bijdragen aan christelijke hulpverlening?

Kan de ontwikkelingspsychologie bijdragen aan een christelijk karakter?

Deze en andere vragen komen aan de orde op de studiedag die Prepare4Joy op 28 mei a.s. organiseert in samenwerking met het Evangelisch College. Het thema van deze dag is: VREUGDE BEGINT!

De dag is allereerst bedoeld voor mensen die werkzaam zijn in de christelijke hulpverlening of pastorale zorg, of een studie in deze richting volgen. Centraal staat de methodiek van het LIFE-Model. Deze visie is ontwikkeld door dr. E. James Wilder, neurotheoloog. Het is de bedoeling dat deelnemers aan deze studiedag een goede indruk van het LIFE-Model meekrijgen, aan het einde van de dag zijn bijgepraat over de laatste ontwikkelingen en hopelijk enthousiast huiswaarts keren om hiermee aan de slag te gaan. Tevens worden de hulpmiddelen geïntroduceerd, waarmee men later dit jaar in de eigen praktijk aan de slag kan gaan.

Het programma van deze dag ziet er als volgt uit:

- 9:30 uur   Ontvangst met koffie
- 10:00 uur   **Opening**
- 10:15 uur   De groei van volwassenheid volgens het LIFE-Model (drs. Johan Konstapel)
Johan Konstapel schetst de menselijke ontwikkeling volgens het LIFE-Model. Deze visie combineert eeuwenoude Bijbelse gegevens met recente ontdekkingen in de hersenwetenschap. Het is een ideaalbeschrijving die helder aangeeft wanneer iemand welke vaardigheden moet kennen. Uiteindelijk telt het LIFE-Model 19 relationele hersenvaardigheden. Dit onderdeel wordt afgesloten met een oefening.
- 11:15 uur   De wereld van het LIFE-Model (drs. Martien Jan de Haan)
Martien Jan de Haan legt uit wat er gebeurt als de ideaalbeschrijving van het LIFE-Model door het leven wordt getekend. Wat gebeurt er wanneer

mensen niet meer volgens plan groeien? Wat doet dit met hen en met hun omgeving? Wat doet dit met de wereld? Het LIFE-Model staat voor herstel door Vreugde en heeft instrumenten ontwikkeld, die herstel mogelijk maken. Dit onderdeel wordt afgesloten met een oefening.

12:15 uur   **Lunchpauze**

13:00 uur   Vreugde delen via spiegelneuronen (Inez de Haan-Vos, MSc)

Inez de Haan geeft uitleg over de werking en het belang van spiegelneuronen. Als we vreugde willen ontwikkelen is het belangrijk om vaardigheden te oefenen. Maar hoe gaat de overdracht van vaardigheden in zijn werk? Spiegelneuronen vervullen hierin een belangrijke rol. Ook spelen zij een rol bij empathie, waardoor we kunnen zeggen: “ik ben blij om bij je te zijn”. Dit onderdeel wordt afgesloten met een oefening.

14:00 uur   Het Immanuelproces (André Roosma, MSc)
André H. Roosma van *Accede! en Immanuel levensstijl* inspireert ons om meer inter-actie met God te be-léven. Jezus is onze Bron van leven, shalom en vreugde, en Hij zegt dat Zijn schapen Zijn stem zullen kennen. André zal concrete aanwijzingen geven, hoe we kunnen leren ons af te stemmen op God en Zijn stem steeds beter verstaan. Een oefening zal u laten zien en ervaren hoe dit in de praktijk werkt.

15:00 uur   Vreugde, de belangrijkste factor voor een gezond emotioneel systeem (Gerard Feller)
Gerard Feller van *Promise* laat zien dat ‘in het aangezicht van God’ komen om vreugde te oefenen een belangrijke voorwaarde is om geestelijk te groeien. Een vreugdevolle identiteit wordt gevormd door een bevestiging en binding door de Here Jezus voor Zijn aangezicht. In de leerprocessen zijn er opvallende parallellen tussen de fysieke en geestelijke kant. Dit onderdeel wordt afgesloten met een oefening.

16:00 uur   **Afsluiting**

Entree: € 25,- inclusief koffie, thee en een lunch (houders van de EC-studiepas € 20,-)

Adres: Evangelisch College, Anjerstraat 79, 3333 GC Zwijndrecht.

Aanmelden kan via de website van het Evangelisch College (<http://www.evangelisch-college.nl/>) en Prepare4Joy (prepare4joy.nl).

Het aantal plaatsen is beperkt, dus wees snel met inschrijven!

Eindtijd

Het is al weer bijna dertig jaar geleden dat we met een presentatie van een dia-drieluik over new age door het hele land trokken. De titel was: 'Opkomst en ondergang van new age beweging', waarvan u de complete tekst nog op onze website terug kunt vinden (zie link onderaan). Een van de belangrijkste 'bedoelingen van deze presentatie was het ontmaskeren van het verborgen plan van de Boze om de komst van de antichrist voor te bereiden. Oprichting van een nieuwe wereldorde, wereldregering, wereldreligie en wereldheerser was een centraal thema. Vooral het denken van mensen moest grootschalig aangepakt worden op alle terreinen van het leven: onderwijs, cultuur, gezondheid, geloof, politiek.

We voorspelden toen dat de wereld steeds kleiner zou worden: global village. Dit door alle vernieuwingen in communicatiemiddelen, fusering en groei van multinationals, mondialisering, concentratie van het bankwezen, concentratie van macht en nog veel meer. Destijds werden we tijdens de presentaties soms weggelachen om onze 'sektarische' voorspellingen en complottheorieën. Nu, zo'n 30 jaar later, lijken de meeste van de voorspellingen allang een gepasseerd station. Het is allemaal nog veel sneller gegaan dan we ooit konden bedenken. We hebben in Promise regelmatig over deze ontwikkelingen gepubliceerd.

Het artikel over kunstmatige intelligentie in dit nummer laat al iets meer zien van enkele razendsnelle ontwikkelingen. Naast alle hightech hoogstandjes wint de geest van deze wereld steeds meer in aanzien en aanwezigheid. In 1 Joh. 2:15-16 wordt deze geest benoemd: een geest van de begeerte van het vlees, de begeerte van de ogen en een hovaardig leven (NBV). De moderne mens lijkt steeds minder afhankelijk van God, alles lijkt maakbaar, alles draait om de totale autonomie en controle van de mens over zijn eigen leven. De keerzijde is dat de mens in een steeds diepere identiteitscrisis gestort wordt. Er is geen onderscheid meer tussen God en de mens en de rest van de wereld.

Geen verschil tussen realiteit en irrealiteit, man en vrouw, geen verschil tussen ruimte en grenzen van tijd (Rom. 1:18vv). De wereld is in barensood door alle oorlogen, angsten en ellende; we verwachten de antichrist en de echte Christus. Wij als christenen moeten ons steeds meer bewust worden van onze opdracht om in woord en daad Christus te verkondigen. Niet volkomen opgaan in de wereld, noch ons als kluizenaars verbergen, maar zoutend zout zijn en door onze roeping als profeten en priesters de mensen om ons heen te dienen door Christus te verkondigen. Ik eindig met de laatste woorden van de presentatie van toen die nog steeds actueel zijn:

Vandaag worden mensen voor de keuze geplaatst om zich voor Christus en voor de gemeente af te zonderen, en zich te reinigen van de geest van de wereld. De roep van Elia klinkt weer en zal weer klinken. Hoelang wilt gij aan beide zijden mank gaan? Indien de Here God is, volgt Hem na, maar indien Baäl god is... Wie wil Lucifer navolgen, hoewel die ons in de duisternis voert? Terwijl de Here Jezus zegt: "Ik ben het Licht der wereld". Laten we mensen, die geloven in de geest van deze tijd, dienen door te getuigen van welke hoop in ons is. Dit door een helder bijbels getuigenis, door woord en daad, van de Hoop der heerlijkheid: Jezus Christus. Redt hen, redt hun zielen. Dat is de noodkreet in deze beginnende eindtijd, waarin satans macht zich steeds verder uitbreidt. Dat redden is het verlangen van Christus Zelf, die niet talmt met de belofte, maar Hij is lankmoedig, daar Hij niet wil dat sommigen verloren gaan. Hij die Zijn leven als bewijs van waarachtige liefde gegeven heeft, komt... is komende. Ja, kom spoedig Here Jezus!!

<https://stichting-promise.nl/new-age-en-occultisme/opkomst-en-ondergang-van-new-age.htm>

Gerard Feller

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
- Het publiceren via het blad "Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft
drs. Piet Guijt, Zoetermeer

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Martie Dieperink
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving DUO-ontwerp, Utrecht

Druk Boom + Verweij grafiservices, Mijdrecht

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4 x per jaar

Abonnement 2016: € 25,- per jaargang (inclusief abonnement online)

Abonnement online 2016: € 12,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
IBAN ING: NL10INGB0004906197
BIC ING: INGBNL2A

IBAN Rabobank: NL58RABO03916.83.071
BIC Rabobank: RABONL2U

Buiten Nederland is alleen een abonnement online mogelijk

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Nederland

Losse nummer € 4,-

9 771383 029001